

**A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ÉS
MUNKÁJÁNAK ISMERTSÉGE, MEGÍTÉLÉSE,
VALAMINT A VERSENYTÖRVÉNYRŐL
ALKOTOTT VÉLEMÉNYEK A
JOGÁSZTÁRSADALOM KÖRÉBEN**

Kutatási jelentés

A kutatást a Gazdasági Versenyhivatal megbízásából a TÁRKI Rt. végezte

Kutatásvezető: Sági Matild

A tanulmányt készítette: Bernát Anikó

Budapest, 2003. október

Vezetői összefoglaló	3
1. Bevezetés.....	7
2. A minta összetétele.....	8
3. A jogászok általános attitűdjei a gazdasági versennyel kapcsolatban.....	11
4. A jogásztársadalom kapcsolata és viszonyulása a Versenytörvényhez	15
4.1. A jogásztársadalom Versenytörvénnyel kapcsolatos eddigi tapasztalatai	15
4.2. A Versenytörvény céljáról és a jelenlegi szabályozásról alkotott vélemények.....	18
4.3. A Versenytörvénnyel kapcsolatos ismeretek	21
4.4. A Versenytörvény hatása az államra, az államigazgatásra	30
5. A Gazdasági Versenyhivatallal kapcsolatos ismeretek és a hivatal megítélése a jogászok körében	33
5.1. A Versenyhivatal tevékenységével kapcsolatos ismeretek	33
5.2. A Gazdasági Versenyhivatal és az Európai Unió.....	39

Vezetői összefoglaló

A TÁRKI Rt. 2003 októberében 400 fős mintán telefonos közvélemény-kutatást végzett a magyar jogásztársadalom körében a Versenyhivatal és a Versenytvörvény ismertségéről, ezek megítéléséről.

A jogásztársadalmon belül megkülönböztettünk négy csoportot, amelyek külön almintát képeznek és amelyek azonos arányban (25-25%) képviseltetik magukat a mintában. Ezek tagjai az alábbi jogászfoglalkozásokat űzik: ügyvédek; államigazgatásban dolgozók, bírók és vállalati jogászok.

A jogászok legnagyobb része a kiegyenlített szabályozás híve: több, mint felük szerint ideális esetben a gazdasági folyamatok szabályozásában körülbelül azonos mértékű az állam és a piaci verseny szabályozó hatása. A polarizáltabb vélemények, azaz az inkább állami vagy inkább a piaci folyamatok általi szabályozása közül egyértelműen a piaci folyamatok szabályozó hatását preferálják többen, hiszen a jogászok egyharmada döntően a piaci verseny híve, míg az állami szerepvállalás kizárólagos vagy döntő befolyása csak minden huszadik jogász szerint teremtené meg a megfelelő helyzetet. A magyar gazdaságon belüli verseny értékelésében a többség, azaz a jogászok közel négyötöde úgy ítéli meg, hogy egyes ágazatokban erős, másokban viszont gyenge verseny tapasztalható. Ami a versennyel kapcsolatos várakozásokat illeti, tízből öt jogász erősebb gazdasági versenyt vár Magyarországon, tízből három viszont éppen megfelelőnek tartja a verseny jelenlegi mértékét.

A mintába került jogászok harmada foglalkozott már mélyebben a Versenytvörvénnyel; leginkább a vállalati jogászok és az ügyvédek tanulmányozták már a tvörvényt. A munkájuk során főként a gazdasági életet érintő kérdésekkel foglalkozó jogászok között kétszer akkora a Versenytvörvényt valaha is mélyebben tanulmányozók aránya, mint az összes megkérdezett jogász között. A Versenytvörvénnyel kapcsolatos ügye a kérdezett jogászok harmadának volt már.

A jogászok háromnegyede jól tudja, hogy a tvörvényhozók szándéka a Versenytvörvény létrehozásakor a gazdasági verseny tisztaságának fenntartása, az erős verseny védelme volt az alacsonyabb árak, a jobb minőség elérése érdekében. Ugyanakkor csupán nem

egész egytizedük említette a fogyasztók tájékoztatásának biztosítását az alacsonyabb árak, a jobb minőség érdekében, amely szintén célja a Versenytörvénynek.

A jelenlegi versenyszabályozást összességében az aktuális jogi és gazdasági követelményeknek megfelelőnek tartja a jogásztársadalom közel fele, amely így az elégedettség kérdésében a legnagyobb csoportot jelenti.

A megkérdezett jogászok fele igényelné, hogy jobban megismerhesse a Versenytörvényt, másik fele nem érzi ennek szükségét. A Versenytörvénnyel kapcsolatos ismeretek bővítése érdekében a jogászok kétharmada a jogtárakat, jogesetgyűjteményeket venné elő, negyedük-ötödük a GVH ügyfélszolgálatától várna segítséget, továbbá minden harmadik jogász választaná az Internetet, azon belül is a GVH honlapját.

A jogászok kilenczede a piac felosztását, a fogyasztók megtevesztését és a versenytársak közti árakról való megegyezést egyaránt a Versenytörvénybe ütközőnek tartja. Mivel ezek a Versenytörvény megsértésének alapesetei, így látható, hogy a jogásztársadalom tagjai egy szűk réteg kivételével tisztában vannak a versenyjog alapjaival. A jogászok szintén kilenczede azonban egyetért azzal is, hogy a monopóliumok kialakulása is a Versenytörvénybe ütközik, ez azonban téves ismeret, amelyet mégis oszt a legtöbb jogász. Az agresszív marketingkampány erőfölényes pozícióban szintén nem törvényellenes, mégis a jogászok nagy többsége, négyötöde tévesen úgy véli, hogy ez a Versenytörvénybe ütköző magatartás. Bizonyos vevők ki nem szolgálása erőfölényes pozícióban a Versenytörvényt sérti, ezt a kérdezett jogászok négyötöde helyesen tudta, ahogy háromnegyedük azt is jól tudta, hogy az összehangolt magatartás is törvényellenes. Az egyeztetés nélküli párhuzamos magatartás viszont nem sérti a Versenytörvényt, de a jogászok több, mint fele helytelenül ezt is törvényellenesnek tartja.

A jogászok négytizede helytelenül véli a Versenytörvény alapján összefonódásnak a továbbértékesítési céllal történő vállalatfelvásárlást a vagyonkezelő részéről, míg a tulajdonjog megszerzése nélkül más vállalkozás feletti irányítás megszerzését a jogászok kétharmada tekinti összefonódásnak. Részvénycsere esetén tízből négy jogász gyanakszik összefonódásra.

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélésről szinte minden jogász tudja, hogy a Versenyhivatal kompetenciájába tartozó ügy, és kartell-gyanú esetén is majdnem minden kérdezett jogász felkeresné a GVH-t, fogyasztó megtévesztése esetén pedig kétharmaduk tenné ezt. Mindez azt jelenti, hogy három jogászból legalább kettő tudná jól, hogy a fenti esetekben a Versenyhivatallal kellene kapcsolatba lépni. A közbeszerzési törvény megsértése viszont nem a GVH ügye, mégis a jogászok fele szerint fel lehet ezzel keresni a hivatalt. A jogászok azon fele is rossz ismeretek birtokában van, akik szerint a Versenyhivatalhoz lehet fordulni, amennyiben egy közszolgáltató nem tartja be a hatósági árakat. Még egy olyan nonszensz esetben is, mint a bennfentes információk alapján tett tisztességtelen lóversenyfogadás észlelése esetén is a GVH-hoz fordulna a jogászok több, mint egyharmada.

A jogászok több, mint kétharmada tudja jól, hogy a Versenytörvény az önkormányzatok és más állami szervek által irányított vállalatokra is vonatkozik. Több, mint felük azt is jól tudja, hogy a Versenytörvény tartalmaz az államra vonatkozó előírásokat, például a minisztériumoknak a versenyviszonyokra is hatást gyakorló jogszabálytervezeteket előzetesen egyeztetniük kell a Versenyhivatallal.

A megkérdezett jogászok összességében nem érzik magukat hiánytalanul tájékozottnak a Gazdasági Versenyhivatal munkájával, hatáskörével, feladataival kapcsolatban. Teljes mértékben kompetensnek csak 2%-nyian érzik magukat, megfelelőnek tartják tájékozottságukat 13%-nyian, a többség pedig ennél hiányosabb ismeretekről számolt be, a jogászok kétharmada ugyanis csak részben, ötödük-negyedük pedig egyáltalán nem ismeri a GVH tevékenységét.

Tízből kilenc jogász jól tudja, hogy erőfölénnyel való visszaélés esetén a GVH-hoz kell fordulni. Tízből négyen azzal is tisztában vannak, hogy a fogyasztók megtévesztése mint versenyellenes magatartás is a Versenyhivatal kompetenciájába tartozik, és ugyanennyien gondolják azt is, ám helytelenül, hogy a vállalkozások közötti verseny során történő hitelrontás esetén is a GVH-hoz kellene fordulni.

A GVH vizsgálóinak jogköréről alkotott vélemények alapvetően két táborra osztja a jogásztársadalmat: felük jól tudja, hogy a vizsgálók minden iratba betekinthetnek, a vállalkozás minden helységébe beléphetnek, harmaduk azonban rosszul értesült erről a

jogkörről, mivel szerintük csak az ügyvezető, illetve a jogi képviselő engedélyével végezheti munkáját. Abban azonban a jogászok között gyakorlatilag teljes az egyetértés, hogy a Versenyhivatalnak jogában áll bírságot kiszabni a vállalkozásokra, amennyiben a versenybe ütköző magatartása kiderül.

A jogászok összességében megfelelőnek látják a Gazdasági Versenyhivatal munkáját. A személyes tapasztalatok alapján megfogalmazott értékelések között a *megfelelő* jelző volt a leggyakoribb, hiszen közel minden második jogász minősíti így a hivatal munkáját.

A jogászok többsége helytelenül úgy gondolja, hogy a Gazdasági Versenyhivatal alkalmazhatja közvetlenül bizonyos esetekben az uniós versenyszabályozást, és csak harmaduk tudja jól azt, hogy a GVH ezt nem teheti. A jogászok kétharmada azt azonban helyesen tudja, hogy a magyar versenytörvény kompatibilis az EU-s versenyszabályokkal

A versenyszabályozás változás terén viszonylag egyértelmű a jogászok várakozása: kétharmaduk számít szigorításra az EU-csatlakozás után. A kérdezett jogászok nagy többsége, négyötöde helyesen tudja, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás után joga lesz az Európai Bizottságnak is eljárni bizonyos magyar ügyekben, a magyar vállalkozásokkal kapcsolatban.

1. Bevezetés

A TÁRKI Rt. 2003 októberében telefonos közvélemény-kutatást végzett a Gazdasági Versenyhivatal megrendelésére a magyar jogásztársadalom körében a Versenyhivatal ismertségéről, a hivatal tevékenységéről, munkájáról alkotott véleményekről, valamint a Verseny törvény ismeretéről. A kutatás szorosan kapcsolódik a Gazdasági Versenyhivatal munkájáról készített másik három kutatáshoz: ezeket a kutatásokat a vállalkozói szféra, a lakosság és a gazdasági újságírók véleménye alapján készítettük.

A 411 fős minta négy 100–100 almintára bontható. Ezek az alminták egyes foglalkozási csoportok alapján specifikálják a jogásztársadalmat: ügyvédek, államigazgatásban dolgozók, bírók és vállalati jogászok.

A következőkben a vizsgálat eredményeit összegezzük. A főbb adatokat szemléletes formában ábrázoltuk. A kérdésekre adott válaszokat a főbb háttérváltozók szerint részletesebben is elemeztük, ha ezt az alapadatok megoszlását ismerve szükségesnek tartottuk. A részletesebb elemzés adatai a *Függelékben* találhatóak.

2. A minta összetétele

A jogásztársadalomból vett mintát alkotó 400 válaszadó kiválasztása során a véletlenszerűség alapelve mellett azt tartottuk szem előtt, hogy a megkérdezettek a gazdasági verseny szempontjából releváns jogászai foglalkozási csoportokból egyenlő arányban kerüljenek ki.

A jogásztársadalmon belül megkülönböztettünk négy csoportot, amelyek külön almintát képeznek. A négy csoport 100–100 főből áll, és tagjai az alábbi jogászfoglalkozásokat űzik: ügyvédek; államigazgatásban dolgozók¹, bírók és vállalati jogászok. A négy almintá közül hármat lista alapján, egyszerű véletlen mintavételi eljárással választottuk: az államigazgatásban dolgozók, a bírók és az ügyvédek listája a Jogásznapló 2003-as kiadásából származik. A vállalati jogászok mintáját úgy állítottuk elő, hogy a 100 főnél többet foglalkoztató cégekből vettünk mintát egyszerű véletlen mintavételi eljárással, majd ezen cégek vállalati jogászeit kérdeztük meg. A fentieknek megfelelően a négy csoport egyaránt 25-25%-ot tesz ki a mintában.

Tíz megkérdezett jogászból háromnak (29%) jelentik munkája fő területét a gazdasági életet érintő kérdések. Tízből további négynek (40%) nem ez a fő területe, de szokott gazdasági kérdésekkel is foglalkozni, ők tehát szintén valamelyest kompetensnek tekinthetők. Tíz kérdezett jogászból három (30%) viszont egyáltalán nem foglalkozik ilyen ügyekkel. A munkája során főként gazdasági kérdésekkel foglalkozók több, mint fele (58%) vállalati jogász, egynegyede-egyharmada (28%) ügyvéd, közel egytizede (9%) államigazgatásban dolgozó jogász, és csupán 6%-a bíró. Fő területként gazdasági ügyekkel döntően a vállalati jogászok foglalkoznak (66%-uk), míg az államigazgatásban dolgozók és a bírók körében alacsonyabb ezek aránya (az államigazgatásban dolgozók 11%-a, a bírók 7%-a tekinti a gazdasági ügyeket fő területének). Az ügyvédek egyharmada (33%) foglalkozik elsősorban gazdasági ügyekkel. A bírók 44%-a, az államigazgatásban dolgozók 40%-a szokott gazdasági

¹ A 2002-es kutatáshoz képest némileg változott az államigazgatásban dolgozó jogászok összetétele: az előző évben ügyészek, közjegyzők, jegyzők alkották ezt a csoportot, 2003-ban viszont kihagytuk a közjegyzőket, ugyanakkor ide soroltuk az alkotmányos és más, nem kormányzati szervek hivatalaiban (a GVH kivételével), a kormányzati szervezetekben, az országos hatókörű szervezetekben, a központi hivatalokban és (az MTA kivételével) az ún. egyes köztestületek hivatalaiban, valamint az önkormányzatokban, gazdálkodó szervezetekben foglalkoztatott jogászokat.

ügyekkel foglalkozni, de nem ez a fő területe, felük (49 és 50%-uk) viszont egyáltalán nem foglalkozik gazdasági ügyekkel. A vállalati jogászoknak csak 4%-a, az ügyvédeknek pedig 18%-a állította, hogy a gazdasági kérdések egyáltalán nem tartoznak feladatai közé.

Részletesebben is megvizsgáltuk, hogy a gazdasági jog illetve azzal rokon területek valamelyikével milyen arányban foglalkoznak a mintánkat alkotó jogászok, de ezt a kérdést csak azoknak tettük fel, akik valamilyen gyakorisággal, fő területként vagy munkájának csak egy részeként, de foglalkozik a gazdasági életet érintő kérdésekkel. Versenyjoggal a gazdasági ügyekkel foglalkozó jogászok ötöde-negyede (22%), közbeszerzésekkel, fogyasztóvédelemmel/fogyasztói panaszokkal, valamint közszolgáltatókkal egyenként harmaduk (32%, 32%, 31%) foglalkozik munkája részeként. Versenyjoggal mind a négy jogászcsoporthoz az átlagosnak megfelelő arányban foglalkoznak. A közbeszerzések, a fogyasztóvédelem és a közszolgáltatókkal kapcsolatos ügyek esetében azonban az államigazgatásban dolgozók felülreprezentáltak, hiszen – rendre – 58%-uk, 49%-uk és 47%-uk foglalkozik ezekkel a területtel (is). A bírók viszont alulreprezentáltak közbeszerzések (11%), a vállalati jogászok pedig a közszolgáltatókkal kapcsolatos ügyek terén (19%-uk foglalkozik ilyen témákkal).

Konkrétan is rákérdeztünk arra, hogy a kért jogász foglalkozott-e már mélyebben a Versenytörvénnyel, illetve hogy volt-e már a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye. A mintába került jogászok közel egyharmada (30%) foglalkozott már a törvénnyel, és gyakorlatilag ugyanennyiüknek (31%) pedig volt is már vele kapcsolatos ügye. Leginkább a vállalati jogászok (47%-uk) és az ügyvédek (41%-uk) tanulmányozták már a törvényt, az államigazgatásban dolgozók között viszont csak 18%, a bírók között pedig csupán 14% a Versenytörvényben jártas válaszadó. Ezzel összefügg a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügyekkel foglalkozók aránya is, így nem meglepő, hogy az ügyvédek és a vállalati jogászok között jóval nagyobb arányban találunk olyat (46% és 49%), akinek már volt Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye, mint bírók és az államigazgatásban dolgozók között (14% és 16%). A mintánkat alkotó, a Versenytörvénnyel már valaha foglalkozó jogászok négytizede (40%) vállalati jogász, harmada (34%) ügyvéd, 15%-a bíró és 12%-a államigazgatásban dolgozó jogász. A Versenytörvénnyel kapcsolatos ügygel valaha foglalkozók „jogászfoglalkozási” megoszlása is hasonló: a vállalati jogászok 40%-ának, az ügyvédek 36%-ának, az államigazgatásban dolgozók 13%-ának és a bírók 12%-ának volt már a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye.

A vállalati jogászok esetében arról is van adatunk, hogy mekkora és milyen tulajdonú vállalatnál vannak alkalmazásban, valamint azt, hogy mely gazdasági ágban tevékenykedik az adott cég. A mintában fölényben vannak a magyar cégek alkalmazottai: a vállalati jogászok egyharmada (36%) teljesen magyar cégnél dolgozik, 28%-uk részben magyar, részben külföldi tulajdonúnál, 27%-nyian teljes mértékben külföldi, 6%-nyian pedig multinacionális cégnél. A vállalati jogászok munkahelyeinek ágazati bontása is túlsúlyt mutat az ipar irányába: a mintába került vállalati jogászok 85%-a az ipar, bányászat, energia és a gyáripar területén dolgozik. A szolgáltató szektort a 7%-nyi kereskedelem terén dolgozó és a 2%-nyi egyéb szolgáltatást végző cégnél dolgozó vállalati jogász képviseli. A vállalati jogászok 3%-ának cége a mezőgazdaság, erdő- és vízgazdálkodás, halászat terén érdekelt. 3%-nyian egyéb, eddig fel nem sorolt ágazatban dolgozik. Közepes, 10–49 főt alkalmazó cégnél dolgozik 9%-uk, nagy vállalkozás alkalmazottja a többség, 80%, míg nemzetközi szintű, multinacionális cégnél van alkalmazásban 9%-uk. Ezek a vállalati jogászokat specifikáció kérdések azonban az alacsony elemszám miatt nem alkalmasak arra, hogy az elemzés során háttérváltozóként használjuk őket.

A mintát alkotó 400 jogász – azaz minden megkérdezett, nemcsak a vállalati jogászok – társadalmi-demográfiai jellemzőik alapján az alábbi módon oszlanak meg. A teljes magyar társadalmon belüli női fölényhez képest itt férfifölénnyel találkozunk, ugyanis a mintába kerültek 57%-a férfi, 43%-a nő. Életkor alapján válaszadóink harmada (31%) fiatal jogász, azaz 18–39 éves, további harmaduk (34%) középkorú, pontosabban a negyvenes éveiben jár (40–49 éves), míg a kérdezett jogászok negyede (23%) az ötvenes korosztályba tartozik (50–59 éves) Az ennél idősebbek 8%-ot tesznek ki.

A válaszadók munkahelyének településtípus szerint megoszlása természetesen nagyvárosi fölényt mutat: a 30%-nyi budapesti, 26%-nyi megyeszékhelyen dolgozó jogász mellett 42%-nyi egyéb városban és csak 2%-nyi községben foglalkoztatott jogással készült telefonos interjú.

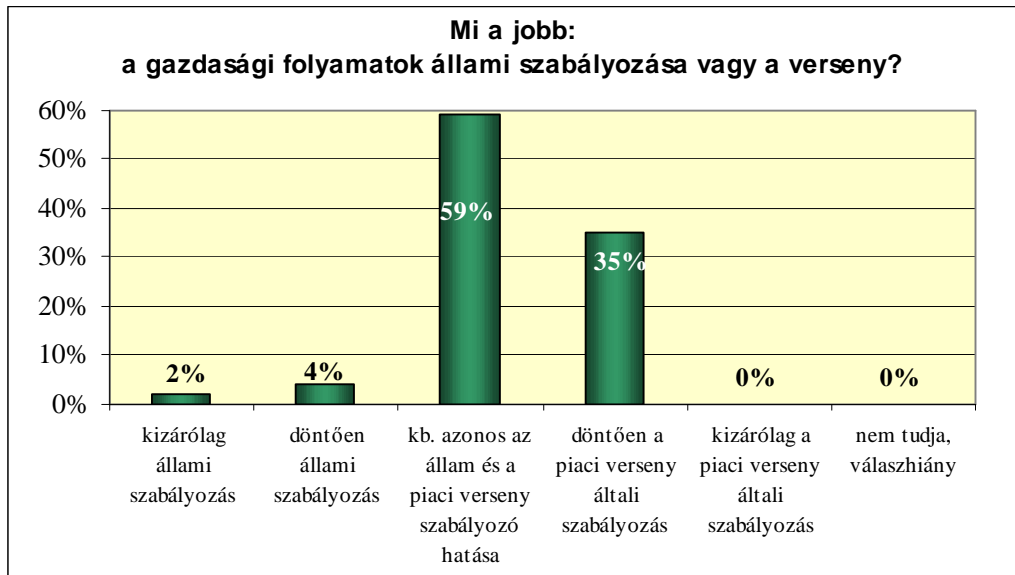
3. A jogászok általános attitűdjei a gazdasági versennyel kapcsolatban

A Gazdasági Versenyhivatal és a Versenytörvény ismertsége, az azokról alkotott lakossági vélemények megismerése előtt érdemes azt vizsgálni, hogy a *gazdasági verseny* fogalmáról miként vélekednek a mintába került jogászok. Bár a szocialista rendszer utolsó éveiben sem volt már ismeretlen ez a fogalom a magyar társadalom és így a jogászok előtt sem, mégis, jogi passzusként csak a rendszerváltás óta van jelen a gazdasági verseny a magyar jogi rendszerben. Így tekintve a gazdasági verseny fogalma viszonylag új keletű jogi terminus, így a mögötte meghúzódó alapelvek, megfontolások sem feltétlenül annyira konszenzusosak, mint egyes évtizedek óta alkalmazott jogi terminusok esetében.

Kérdésünkben az állami szerepvállalás mértékét egy olyan árnyaltabban megfogalmazott dichotómiával jelenítettük meg, amelyben az állami beavatkozás fontosságát az árak, bérek szabályozásával, a verseny prioritását pedig a kereskedők, termelők versenyével jelenítettük meg. A válaszokat egy olyan skálán vártuk, amely ennek a dimenzióknak különböző pontjait ragadja meg. **A jogászok legnagyobb része a kiegyenlített szabályozás híve: több, mint felük (59%) szerint ideális esetben a gazdasági folyamatok szabályozásában körülbelül azonos mértékű az állam és a piaci verseny szabályozó hatása.** A polarizáltabb válaszlehetőségek közül egyértelműen a piaci folyamatok szabályozó hatását preferálják többen, hiszen a jogászok egyharmada (35%) döntően a piaci verseny híve. Egyetlen olyan jogász sincs viszont a mintában, aki azt állítaná, hogy kizárólag a piaci versenynek kellene szabályoznia a gazdasági folyamatokat. **Az állami szerepvállalás kizárólagos vagy döntő befolyása csak minden huszadik jogász szerint teremtené meg a megfelelő helyzetet:** 2%-uk tartja a legjobbnak azt, ha a gazdasági folyamatokat kizárólag az állam szabályozza, 4%-uk pedig azt, ha döntően, de nem csak az állami szabályozás érvényesül. (1. ábra)

Az előző évi kutatás során ennél sarkítottabban kérdeztük meg a gazdasági verseny ideális szabályozásáról alkotott lakossági véleményeket, mivel akkor csak az állam/piaci verseny dichotómiájának két végletét adtuk meg válaszlehetőségnek (az állami szabályozást 7%, a verseny meghatározó szerepét 48% választotta tavalý), illetve az ezek keveredését preferálók válaszainak megjelenésére is lehetőséget adtunk (ezt akkor 45%-nyian választották). A két adatpont – látszólagos hasonlóságuk ellenére – gyakorlatilag nem összehasonlítható.

1. ábra

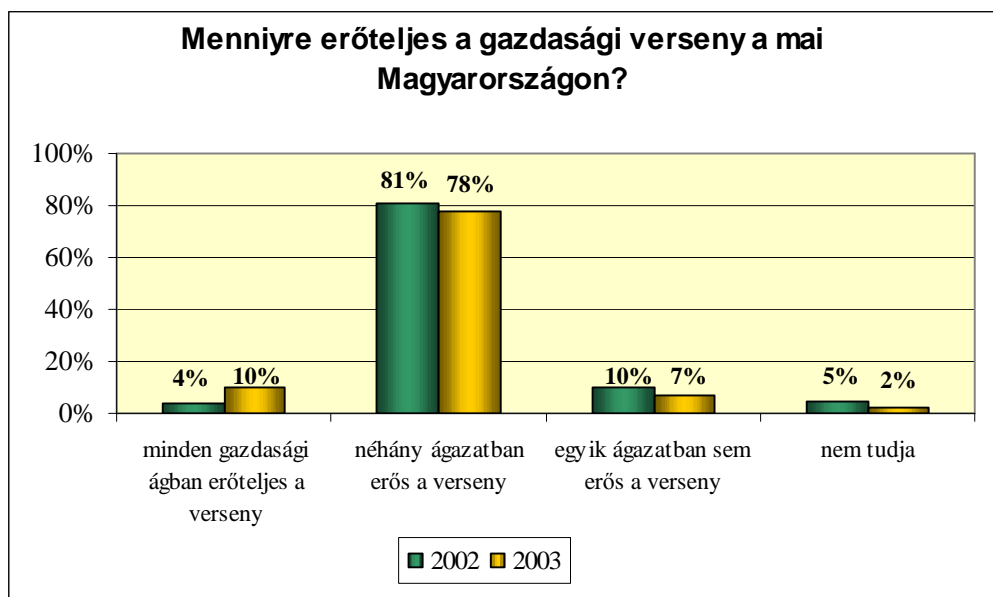

A bírók még az átlagosnál is magasabb arányban, 78%-nyian pártolják azt, hogy az állami szabályozás és a piaci verseny súlya közel azonos legyen a versenyszabályozásban, míg a vállalati jogászok a döntően piaci szabályozás hívei között felülreprezentáltak (50%). Akik foglalkoztak már korábban a Versenytörvénnyel, azok körében átlagon felüli az inkább piaci verseny általi szabályozás mellett voksolók aránya (51%), akiknek pedig nem volt még Versenytörvénnyel ilyen kapcsolata, azok az állami és a piaci szabályozás egyenlő hatását preferálják átlagon elüli arányban (65%). Ugyanezek az összefüggések azonban nem mutathatók ki a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügyel rendelkezők és nem rendelkezők között. Azon jogászok között, akiknek fő területe a gazdasági jog, az átlagosnál kissé többen vannak (49%) az inkább piaci verseny általi szabályozást választók. A munkájuk során a versenyjoggal (is) foglalkozók körében is felülreprezentáltak a piaci szabályozást preferálók (53%). A budapesti munkahelyen dolgozók között felülreprezentáltak az inkább a piaci versenyt pártolók (45%), a városokban dolgozók között pedig az állami szabályozást és a versenyt egyaránt támogatók (67%).

A jogászoknak a magyarországi gazdasági verseny jelen állapotáról alkotott véleményét két kérdéssel kívántuk felmérni: az egyik a verseny penetrációjára, a másik a verseny intenzitására utal. Előbbi esetben azt kérdeztük, hogy a kért **mennyire ítéli erőteljesek a gazdasági versenyt ágazati szempontból: minden ágazatban erőteljes verseny van, egyikben sincs erőteljes verseny, vagy ágazattól függően beszélhetünk erős vagy gyenge versenyről. A két egyértelmű véleményt képviseli a jogászok kisebb része: a gazdaság**

minden ágában erős versenyt lát 10%, ugyanakkor egyik gazdasági ágban sem érzékel erős versenyt 7%. A többség, azaz az a jogásztársadalom közel négytizede (78%) szerint egyes ágazatokban erős, másokban viszont gyenge verseny tapasztalható. A véleménnyel nem rendelkezők tábora 5%. Az előző évi vizsgálatban hasonló arányokat tapasztaltunk az egyes véleménycsoportok esetében. (2. ábra)

2. ábra

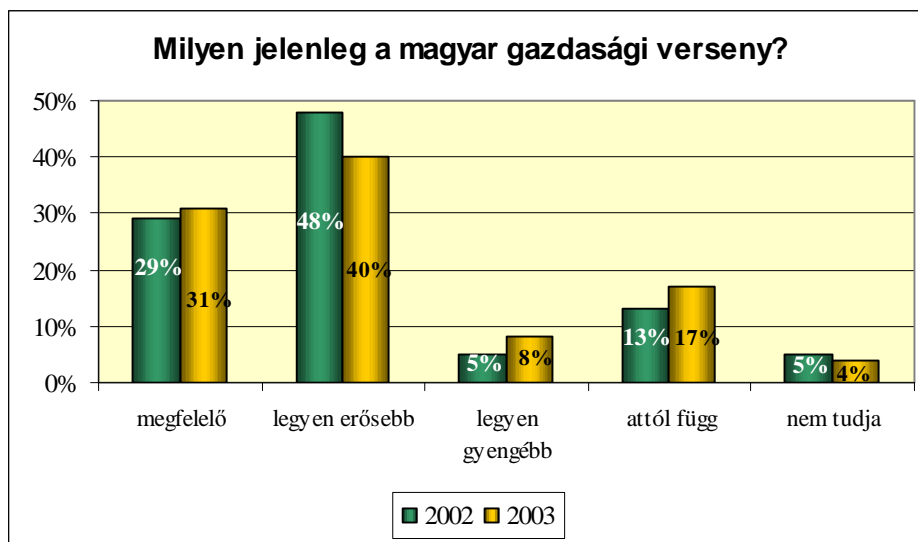

A vállalati jogászok felülreprezentáltak azok között, aki szerint ma minden gazdasági ágban komoly verseny Magyarországon: az átlagos 10%-kal szemben a vállalati jogászok 17%-a osztja ezt a véleményt. Az államigazgatásban dolgozó jogászok körében pedig az „is-is” vélemény elterjedtebb az átlagosnál (87%). A Versenytörvényben való jártasság illetve az azzal való egykori kapcsolat a tavalyi évi kutatáshoz hasonlóan most sem befolyásolja a véleményeket ebben a kérdésben, és az sem differenciál a vélemények között, hogy a kérdezett jogász munkakörébe pillanatnyilag beletartozik-e a gazdasági jog illetve a versenyjog. A gazdasági folyamatok szabályozásában az állam illetve a piaci verseny szerepéről különböző módon gondolkodók véleménye sem tér el ebben a kérdésben.

A gazdasági verseny magyarországi működésének megítélését firtató másik kérdésünk általában, a magyar gazdaság egészére vonatkoztatva kérdezi, hogy mennyire tartja a jogásztársadalom erőteljesnek vagy gyengének a gazdasági versenyt. **Tízből négy jogász (40%) erősebb versenyt vár** (a tavalyi kutatáskor 48%-nyian), **hárman (31%) pedig éppen megfelelőnek tartja a verseny mértékét. 8%-nyian ezzel szemben nem szeretnék a**

jelen állapotokhoz hasonló erősségű versenyt. 17%-nyian vannak azok, akik csak más tényezők figyelembe vételével tudnának a magyar gazdaságon belüli verseny mértékéről nyilatkozni. Az eddigiekhez hasonló arányú, 5%-nyi azon megkérdezettek csoportja, akiknek nincs véleménye erről a kérdéstről. Kisebb eltérésektől eltekintve ugyanilyen arányokat mértünk az előző évi kutatáskor is. (3. ábra)

3. ábra

A vállalati jogászok átlagon felüli arányban szeretnék a jelenleginél gyengébb gazdasági versenyt Magyarországon: az összes megkérdezett között 8%, a vállalati jogászok körében 16% ezek aránya. A 40 év alatti jogászok között felülreprezentáltak azok, akik a verseny jelenlegi mértékével elégedettek (39%), és ez már a tavalyi kutatásban is tapasztalható volt. Ez az életkori sajátosság más tényezők mellett talán arra vezethető vissza, hogy a fiatalok már a rendszerváltás utáni gazdaságpolitikai normák között szocializálódtak, a gazdasági verseny számukra úgy normális, amilyen most illetve az előző években volt, hiszen akkor szerezték alapvető tapasztalataikat a gazdaság működési mechanizmusairól is. Az ötvenes éveikben járó jogászok viszont a versenyt túl erősnek érzők között vannak átlagon felüli arányban (16%). Ez az életkori jellemző szintén a gazdasági szocializációra is visszavezethető, hiszen ez a korosztály a 70-80-as években tapasztalta meg a gazdaság működését, és ahhoz képest a mai gazdasági verseny vitathatatlanul erőteljesebb. Más tényezők (a Versenyjogban való jártasság, azzal kapcsolatos korábbi ügy, a gazdasági folyamatok állami vagy piaci szabályozásáról alkotott vélemény) nem tesz különbséget a jelenlegi magyarországi piaci versenyről alkotott ítéletben.

4. A jogásztársadalom kapcsolata és viszonyulása a Versenytörvényhez

4.1. A jogásztársadalom Versenytörvénnyel kapcsolatos eddigi tapasztalatai

A telefonos interjúk során a jogászmintába kerülés egyik kritériuma az volt, hogy az illető jogász ismerje a Versenytörvényt, pontosabban az, hogy igennel válaszoljon arra a kérdésre, hogy hallott-e már a Versenytörvényről. Azzal a jogással, aki nemmel felelt, nem készítettük el az interjú további részét, mert azt gondoljuk, hogy egy jogásztól – szakterületétől függetlenül – elvárható, hogy egy ilyen súlyú törvényről legyen egyáltalán némi fogalma. Célunk tehát az volt, hogy a *Hallott-e Ön a versenytörvényről?* hangzatú kérdésre adott válaszok 100%-a igen legyen, azaz minimális kompetenciára van szükségünk a gazdasági versennyel, a Versenytörvénnyel és a Versenyhivatallal összefüggő kérdések érdemi vizsgálata érdekében. **A továbbiakban tehát – a lakossági és a vállalkozói kutatással ellentétben – **evidenciaként kezeljük azt, hogy a válaszadók mindegyike hallott már a Versenytörvényről.****

Ahogy azt már korábban, *A minta leírása* című fejezetben megemlítettük, **tíz jogász közül három (30%) foglalkozott már mélyebben a Versenytörvénnyel, hét azonban még nem (70%).** Ezek az arányok gyakorlatilag megegyeznek a tavalyi vizsgálat eredményével, bár akkor kissé többen voltak olyanok, akik már foglalkoztak a Versenytörvénnyel (36%), mint amennyiüknek még nem volt vele mélyebb kapcsolata (64%). (4. ábra)

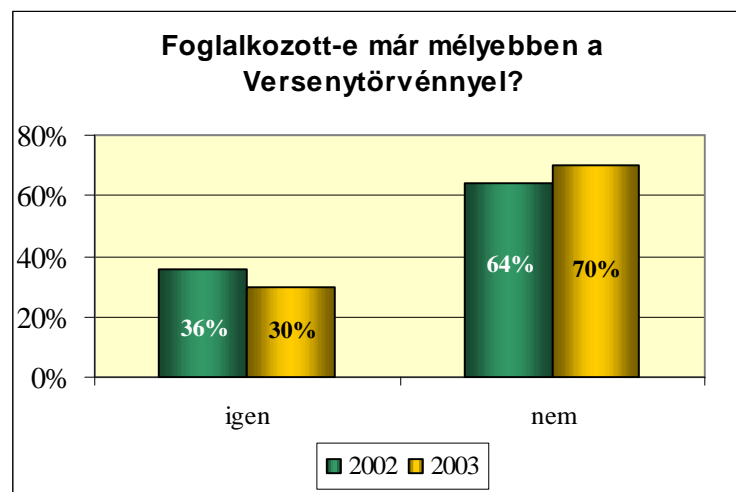
Leginkább a vállalati jogászok és az ügyvédek tanulmányozták már a törvényt, legalábbis előbbieik közel öttizede (47%), utóbbiaknak pedig négytizede (41%) állította ezt. Az államigazgatásban dolgozók között viszont csak 18%, a bírók között pedig csupán 14% a Versenytörvényben önmagát jártasnak mondó válaszadó.

Nem meglepő az az összefüggés, miszerint **a munkájuk során főként a gazdasági életet érintő kérdésekkel foglalkozó jogászok között kétszer akkora (64%) a Versenytörvényt valaha is mélyebben tanulmányozók aránya, mint a teljes jogászmintában (30%).** A gazdasági kérdésekkel soha nem foglalkozó jogászoknak pedig csak 4% foglalkozott már valamikor a behatóbban a Versenytörvénnyel. Még ennél is evidensebb, sőt axiomatikus, de

statisztikailag is igazolható az, hogy azok a jogászok, akik munkájuk során a versenyjoggal is foglalkoznak, azok 86%-a foglalkozott már mélyebben a Versenytörvénnyel. Inkább az a meglepő, hogy akinek állítása szerint a versenyjog is a munkája részét képezi, azok közül 14%-nyian (N=9) úgy nyilatkoztak, hogy nem foglalkoztak még mélyebben a Versenytörvénnyel. Ugyanakkor azon jogászok negyede (27%) is belemélyedt már a törvénybe, aki nem foglalkozik versenyjoggal. A közbeszerzésekkel foglalkozó jogászok fele (50%), a fogyasztóvédelemmel és a közszolgáltatókkal foglalkozók négy-negytedede (40% és 41%) tanulmányozta már behatóbban a Versenytörvényt.

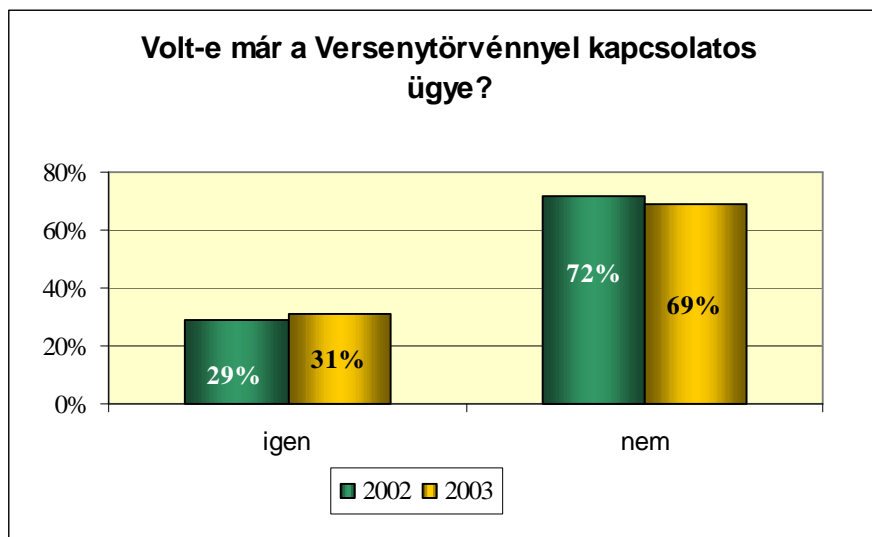
A jogászok életkora és a Versenytörvény tanulmányozása összefügg: a fiatalabb jogászok között nagyobb valószínűséggel találunk olyat, aki foglalkozott már mélyebben a törvénnyel. A 40 év alattiak körében 39% ezek aránya, a 40 év fölöttiek körében 26%.

4. ábra

Az előzőhöz hasonló, de méginkább tényyszerű válaszokra számító kérdésben nem csupán a Versenytörvénnyel való foglalkozást kérdeztük, hanem azt, hogy a kérdezett jogásznak volt-e már a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye. Az arányok hasonlítanak az előző kérdésben kapott megoszlásokhoz. **A Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye ugyanis a kérdezett jogászok 31%-ának volt már, 69%-a még nem került ilyen szinten kapcsolatba vele.** A tavalyi kutatásban is ezeket az arányokat kaptuk. (5. ábra)

5. ábra

Miután ez a kérdés elméletileg is bizonyos mértékig összefügg az előző, a törvénnyel való foglalkozásra vonatkozó kérdéssel, ezért nem meglepő, a törvénnyel mélyebben foglalkozók között meglehetősen felülreprezentáltak azok, akiknek már volt is ezzel kapcsolatos ügye: a törvényt behatóan tanulmányozók 76%-a részt vett már a versenytörvénnyel kapcsolatos ügyben. 24%-nyian tanulmányozták már a törvényt, de azzal kapcsolatos ügyük még nem volt, tehát vizsgálódásaik más okból terjedt ki a Versenytörvényre. 12%-ot tesz ki az a némileg ellentmondásos csoport, amelynek tagjai állításuk szerint nem foglalkoztak még mélyebben a Versenytörvénnyel, de volt már azzal kapcsolatos ügyük. Várható volt az összefüggés is, miszerint a munkájuk fő területeként a gazdasági ügyeket megjelölő jogászok kétharmadának (63%) praxisában fordult már elő a Versenytörvénnyel kapcsolatos eset, a gazdasági életet érintő kérdésekkel csak esetlegesen találkozó jogászok között már csak 29%, a gazdasági kérdésekkel sose foglalkozók között pedig csak 4% számolt be ilyen jellegű érintettségről.

Miután a két vizsgált kérdés az említett mértékben összefügg, ezért nem meglepő, hogy amint a törvénnyel való foglalkozás esetében, a törvénnyel kapcsolatos ügy terén felmutatható múlt kérdésében is igaz, hogy az ügyvédek és a vállalati jogászok között jóval nagyobb arányban találunk olyat (40% és 49%), akinek már volt Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye, mint bírók és az államigazgatásban dolgozók között (14% és 16%). A munkájuk során versenyjoggal is foglalkozók 86%-ának volt már azzal kapcsolatos ügye, ugyanakkor érdekes módon, a versenyjoggal munkájukban találkozó 14%-ának még nem volt. A Budapesten dolgozó jogászok is felülreprezentáltak (40%) a versenyjogi ügygel valaha már foglalkozók között.

4.2. A Verseny törvény céljáról és a jelenlegi szabályozásról alkotott vélemények

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a jogászok milyen jogi célt tulajdonítanak a Verseny törvénynek, illetve hogy ismerik-e a törvény valódi célkitűzését. A Verseny törvény céljára vonatkozó kérdésben a tavalyi kérdés pontosítására volt szükség. A tavalyihoz képest tisztább, pontosabb megfogalmazásban fogadtuk csak el helyes válasznak azt, hogy a Verseny törvény célja (az ideai kérdőív megfogalmazásában) a gazdasági verseny fenntartása, az erős verseny védelme (az alacsonyabb árak, a jobb minőség elérése érdekében), illetve a fogyasztók tájékozottságának biztosítása (az alacsonyabb árak, a jobb minőség elérése érdekében). Nem csupán a jó válaszok szövegének pontosítása, hanem a rossz válaszlehetőségek körének kibővítése miatt sem lehetséges a két év eredményeinek összehasonlítása. Az első kutatási hullámban két rossz válaszlehetőséget adtunk meg: az egyik szerint a Verseny törvény célja lehetne (de persze nem az, sőt kifejezetten versenyellenes) a magyar gazdaság védelme a külföldi vállalkozásokkal szemben, illetve a vállalkozások védelme a versenytársakkal szemben. A második hullámban is megtartottuk ezeket a helytelen válaszlehetőségeket, de még hárommal kibővítettük: ezek szerint a Verseny törvény a kis és közepes vállalatokat támogatná, vagy a multinacionális cégeket támogatná, valamint a sportrendezvények rendfenntartásának szabályait rögzítené. Ebben a kérdésben tehát olyan fokú a két évben történt kérdezési módszer közti különbség, hogy a két év eredményeit nem tartjuk összehasonlíthatónak. Éppen ezért a 7. ábrában csak a 2003. évi kutatás eredményeit mutatjuk be.

A jogászok háromnegyede helyesen tudta, hogy a törvényhozók szándéka a gazdasági verseny fenntartása, az erős verseny védelme az alacsonyabb árak, a jobb minőség elérése érdekében. Csak 8%-nyian említették azonban a fogyasztók tájékozottságának biztosítását az alacsonyabb árak, a jobb minőség érdekében, amely valóban a Verseny törvénynek szintén célja. A helytelen válaszok közül csak egyetlen válaszlehetőséget említette csupán 1%, mégpedig a vállalkozások védelmét a versenytársakkal szemben. Fontos megjegyezni, hogy a többi rossz válaszlehetőséget senki nem említette, azaz a jogászok döntően helyes ismeretekkel rendelkeznek a Verseny törvény céljával kapcsolatban. 11%-nyian egyéb célt említettek, további 7% pedig nem tudott válaszolni a kérdésre. (6. ábra)

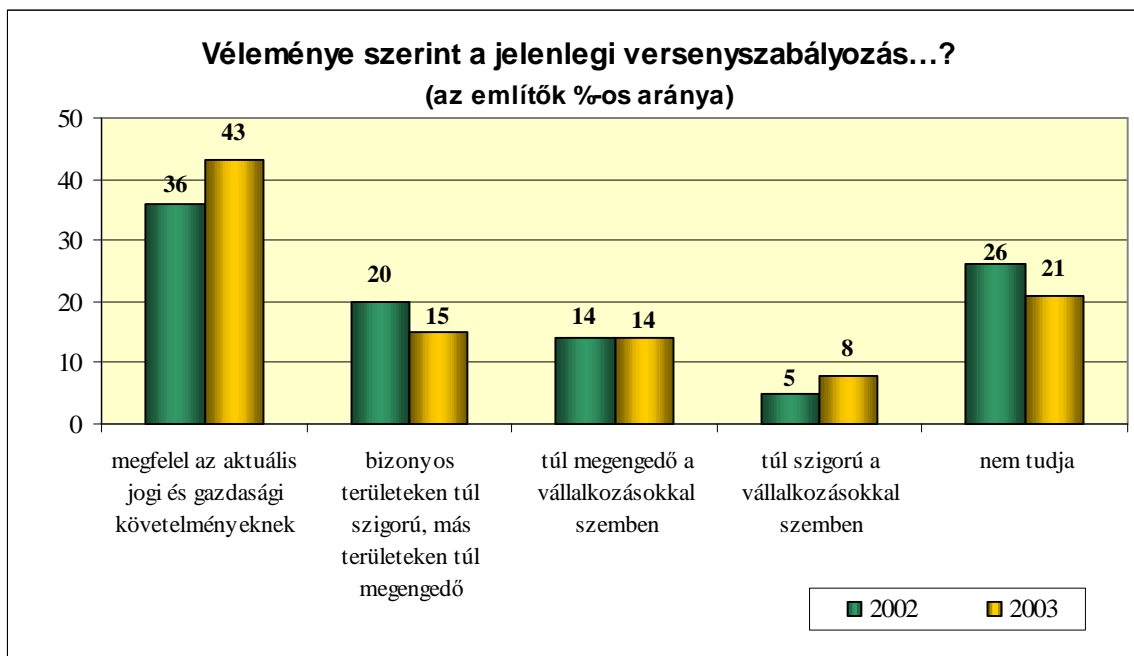
6. ábra

Akik foglalkoztak már a Versenytörvénnyel, azok közül az átlagosnál többen (13%) tudják azt, hogy a törvényalkotók egyik célja ezzel a törvénnyel a fogyasztók tájékozottságának biztosítása volt. Ugyanakkor az, hogy a kérdezett jogásznak volt-e már a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye, nem hat a jólétesültségre.

A jelenlegi versenyszabályozást összességében az aktuális jogi és gazdasági követelményeknek megfelelőnek tartja a jogásztársadalom 43%-a, amely így az elégedettség kérdésében a legnagyobb csoportot jelenti, és amely csoport 7 százalékponttal nagyobb arányú, mint a tavalyi kutatásban. A mintába került jogászok 15%-a (2002-ben 20%-a) vegyes véleménnyel van: egyes területeken túl szigorúnak, másokon viszont éppen túl megengedőnek tartja a versenyszabályozást. Ahogy tavaly is, úgy ebben az évben is a jogászok 14%-a egyértelműen túl megengedőnek, 8%-uk (2002-ben 5%-uk) pedig egyértelműen túl szigorúnak találja a szabályozást. Minden ötödik megkérdezett (21%) elhárította a válaszadást. (7. ábra)

7. ábra

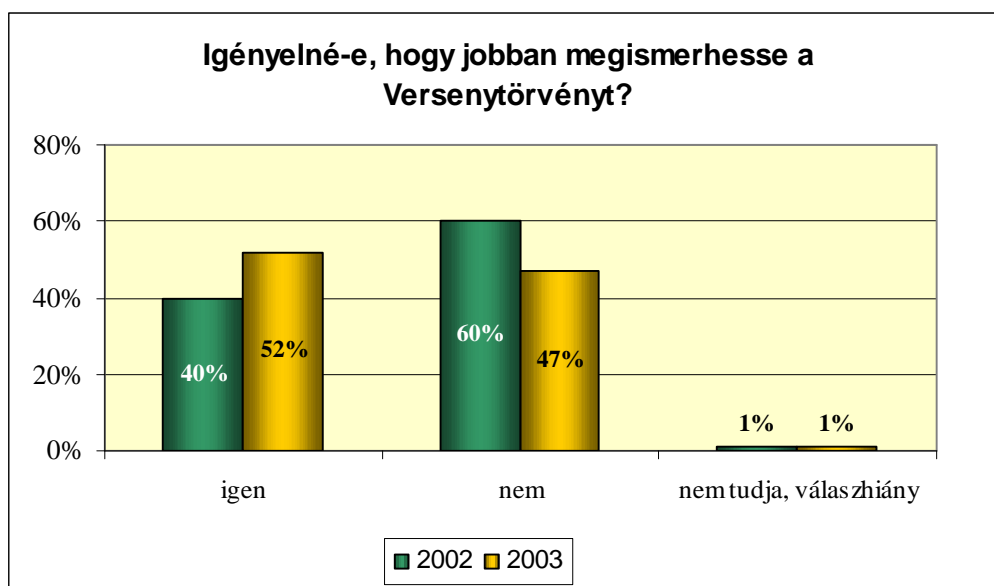

A vállalati jogászok több, mint fele (57%-a) szerint a körülményekhez képest megfelelő a jelenlegi szabályozás, a bírók között viszont csak feleennyien, 31%-nyian osztják ezt az elégedett álláspontot. Ez utóbbiak felülreprezentáltak abban az elégedetlen véleménycsoportban is, amely néhol szigorúnak, néhol meg enyhének tartja a szabályozást: a bírók 27%-a vélekedik így. Azok a jogászok, akik már foglalkoztak behatóan a Versenytörvénnyel, felülreprezentáltak az elégedettek között, hiszen több, mint felük (55%) megfelelőnek tartja a jelenlegi versenyszabályozást, ugyanakkor ez a csoport a szabályozást túl szigorúnak érzők között is átlagon felüli arányú (13%). Akiknek volt már ügyük a Versenytörvénnyel kapcsolatban, azok az átlagosnál nagyobb arányban tartják túl szigorúnak (12%).

4.3. A Versenytörvénnyel kapcsolatos ismeretek

A következőben a mintát alkotó jogászokat Versenytörvénnyel kapcsolatos ismereteit kívántuk feltérképezni. Összességében a megkérdezett jogászok fele (52%) igényelné, hogy jobban megismerhesse a Versenytörvényt, másik fele (47%) nem érzi ennek szükségét. A tavalyi vizsgálathoz képest nőtt az ismereteket várók aránya, mivel akkor 40%-nyian igényeltek volna több ismeretet, és 60%-nyian nem. (8. ábra) Ebben a kérdésben az eddig használt háttérváltozók közül egyik sem differenciál az ismeretek iránti igények kérdésében: sem a Versenytörvénnyel kapcsolatos korábbi tapasztalatok, sem a jogászfoglalkozás, sem az, hogy a kérdezett jogász foglalkozik-e munkája során gazdasági vagy versenyjogi kérdésekkel, sem pedig az olyan demográfiai tényezők, mint a nem, kor, munkahely településtípusa.

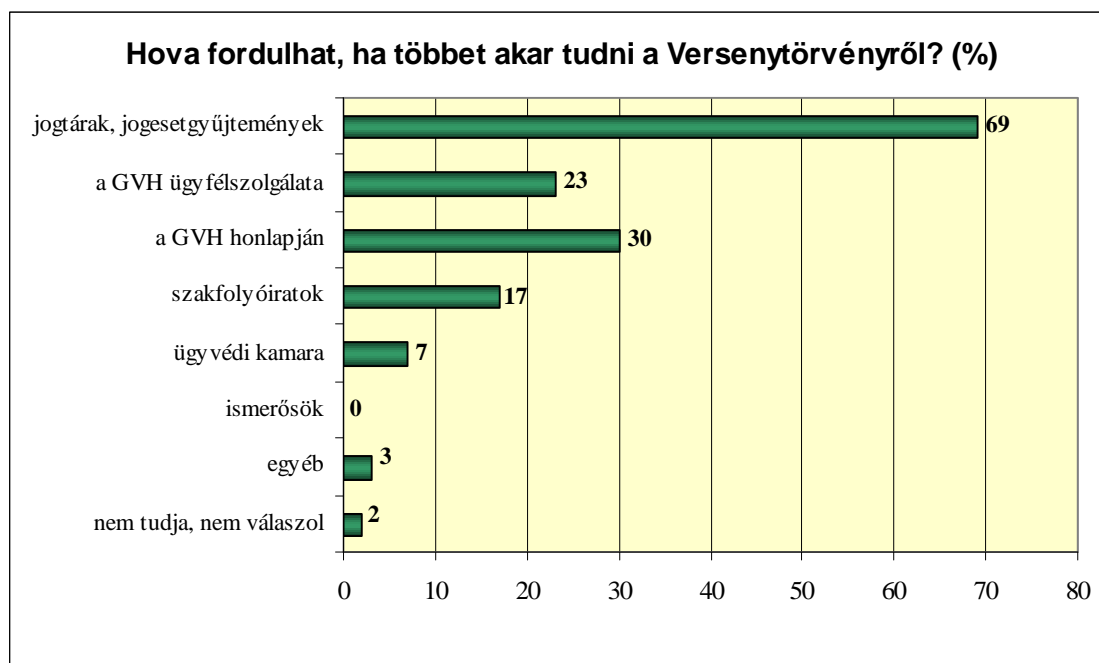
8. ábra

A fenti cél, azaz a Versenytörvénnyel kapcsolatos ismeretek bővítése érdekében a jogászok többsége (69%) a jogtárakat, jogesetgyűjteményeket venné elő. Negyedükötödük (23%) a GVH ügyfélszolgálatától várna segítséget. Minden harmadik jogász választaná a GVH honlapját. 17% szakfolyóiratokat olvasna, 7% pedig az ügyvédi kamarához fordulna. Ismerőseire senki nem hagyatkozna, és egyéb utat is csak 3%-nyian keresnének. (9. ábra)

A 2002-es és a 2003-as kutatás eredményei nem hasonlíthatók össze, mivel az első kutatási hullámban ebben a kérdésben csak egy válaszlehetőséget lehetett megjelölni, addig a második vizsgálatban már több válasz is megengedett volt. A változás oka az a logikai megfontolás, hogy a Versenytörvényben való eligazodásnak nem egyetlen lehetséges útja van csak, hanem több kompetens forrásból is lehet róla tájékozódni.

9. ábra

Az ügyvédek az átlagosnál nagyobb arányban (16%) fordulnának ismereteik bővítése érdekében az ügyvédi kamarához, valamint átlagon felüli arányban lapoznák fel a jogtárakat is (80%), ugyanakkor a GVH honlapját az átlagosnál kevesebben keresnék fel közülük (21%). A bírókra is ez utóbbi igaz: ők előnyben részesítik a jogtárakat, jogesetgyűjteményeket (81%-uk ezeket használná), és egyáltalán nem vennék igénybe a honlapot vagy az ügyvédi kamarát, de ismerősök megkeresése és egyéb módszer sem nagyon merül fel bennük. Az államigazgatásban dolgozók az átlagos arányt meghaladó mértékben választanák információforrásnak a GVH honlapját (43%) és a GVH ügyfélszolgálatát (30%), de az átlagosnál kisebb arányban olvasnák a jogtárakat (54%). A vállalati jogászok is átlagon felüli arányban használnák a honlapot (54%), és átlagon aluli arányban a jogtárakat (63%).

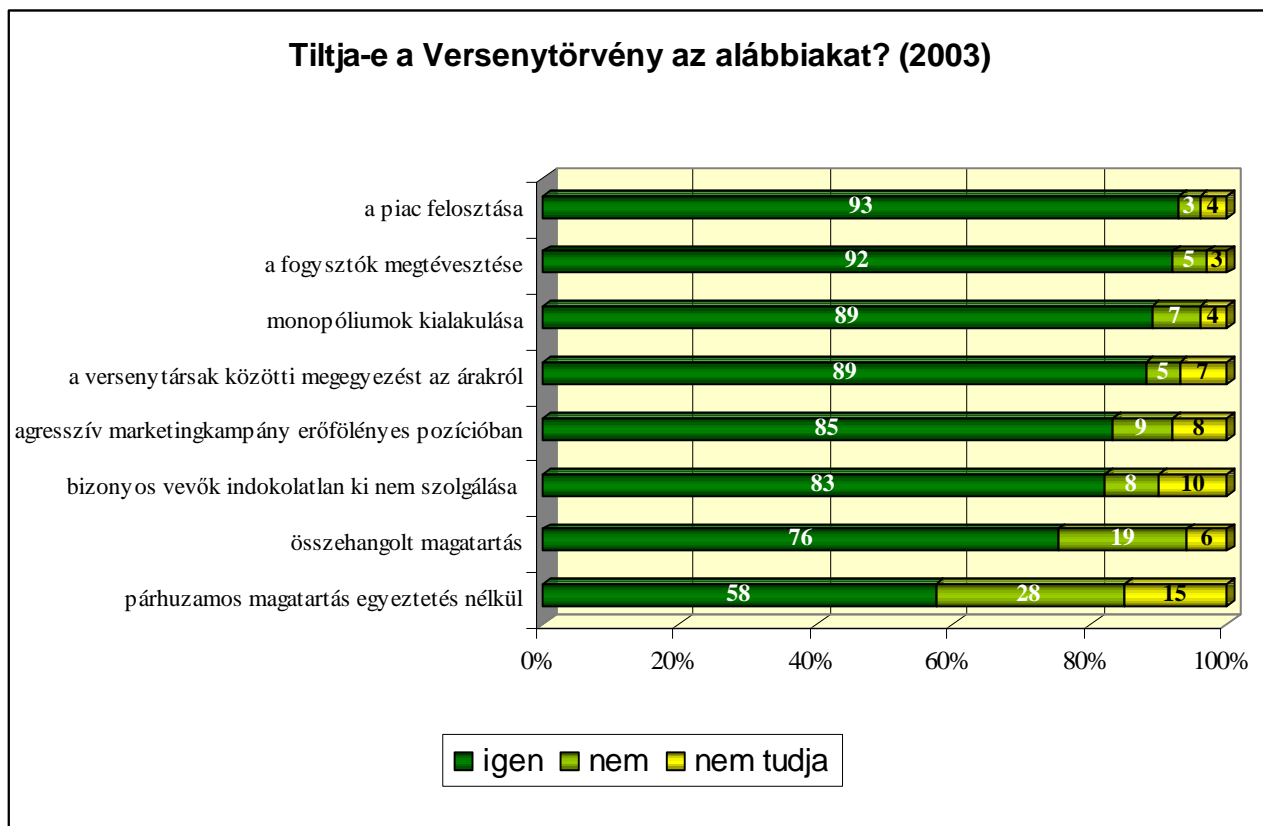
A következőkben olyan gazdasági jelenségeket felsoroltunk fel, amelyek esetében felmerül a Versenytörvény megsértésének a lehetősége. Ezek egy része valóban sérti a Versenytörvényt, mások viszont nem. A 2002-es és a 2003-as kutatásban ez a kérdés kismértékben eltér

egymástól, mivel a 2002-es verzióban még szereplő „visszaélések közbeszerzések esetén” válaszkategóriát 2003-ban nem adtuk meg, ugyanakkor ebben az évben egy új válaszlehetőséggel bővítettük az eddigieket: „az agresszív marketingkampány erőfölényes pozícióban”. Az eredmények részlegesen összehasonlíthatók az előbb bemutatott változtatások miatt, ráadásul néhány válaszlehetőség szövege kissé pontosabbá vált, ez is az összehasonlíthatóság érvényességét csorbítja. Minthogy azonban a kérdés és a válaszlehetőségek nem változtak meg gyökeresen, ezért a két eredménykort (külön táblában, 10.a. és 10.b.) közöljük.

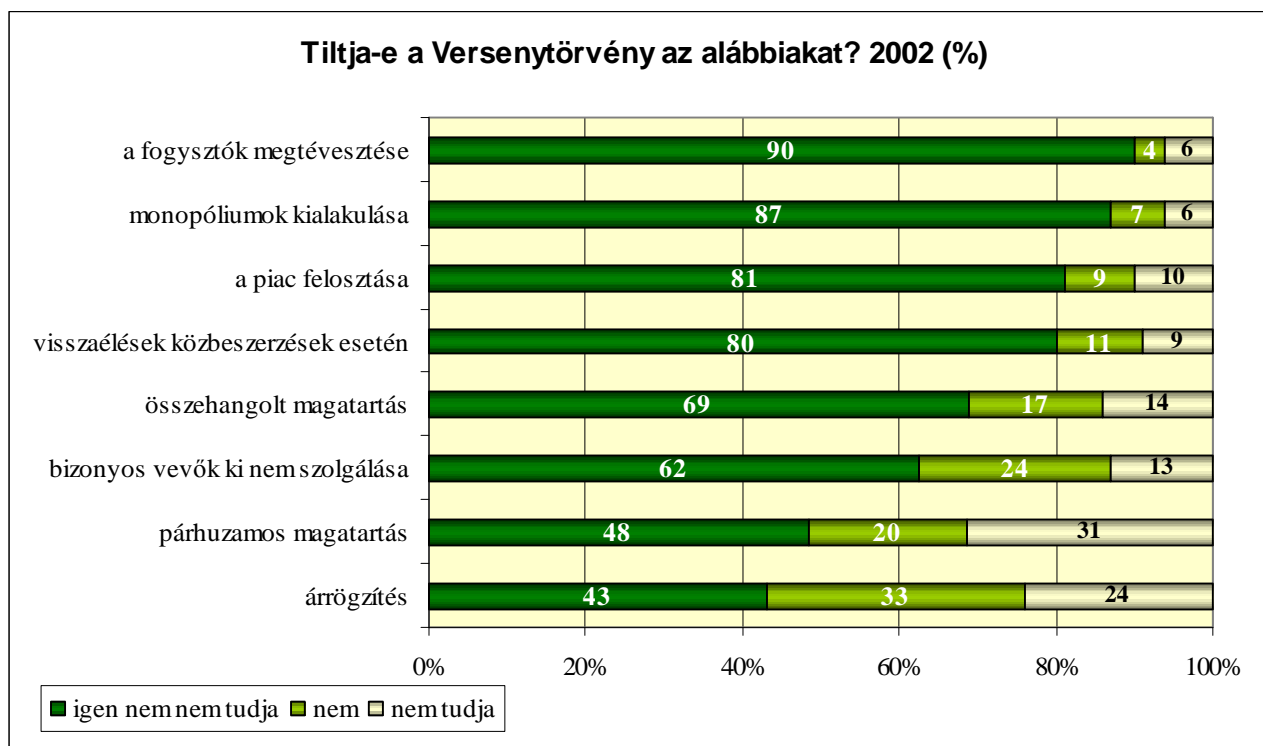
A legtöbb jogász a piac felosztását (93%), a fogyasztók megtévesztését (92%) s a versenytársak közti árakról való megegyezést (89%) tartja a Versenytörvénybe ütközőnek. Ezek a Versenytörvény megsértésének alapesetei, így látható, hogy a jogászok egy szűk réteg kivételével tisztában vannak a versenyjog alapjaival, már ami a törvényi tiltást illeti. Ugyanilyen magas arányban (89%) értenek azonban egyet a jogászok azzal is, hogy a monopóliumok kialakulása is a Versenytörvénybe ütközik, ez azonban téves ismeret, amelyet mégis oszt a legtöbb jogász. Az agresszív marketingkampány erőfölényes pozícióban szintén nem törvényellenes, mégis a jogászok nagy többsége, 85%-a tévesen úgy véli, hogy ez a Versenytörvénybe ütköző magatartás. Bizonyos vevők ki nem szolgálása erőfölényes pozícióban a Versenytörvényt sérti, ezt a kérdezett jogászok 83%-a helyesen tudta, ahogy háromnegyedük (76%) azt is jól tudta, hogy az összehangolt magatartás is törvényellenes. Az egyeztetés nélküli párhuzamos magatartás viszont nem sérti a Versenytörvényt, de a jogászok 58%-a helytelenül ezt is törvényellenesnek tartja. (10.a. ábra)

A 2002-es vizsgálat – az összehasonlíthatóság korlátozottságának figyelembe vétele mellett – a legtöbb esetben kissé alacsonyabb fokú „egyetértést”, azaz igenlést mutat a kérdésre adott egyes válaszok esetében, mint az ideai eredmények. Egy nagyfokú változás azért külön említést érdemel: a tavaly „árrögzítés”-ként kérdezett magatartást csupán 43%-nyian tekintették a Versenytörvénybe ütközőnek, idén azonban a „versenytársak közti megegyezés az árakról” módon megfogalmazott – hasonló tartalmú – válaszlehetőséget már 89% nevezte meg mint törvényellenes gazdasági magatartást. (10.b. ábra)

10.a. ábra

10. b. ábra

A versenytársak közti megegyezést törvényellenesnek találja a jogászok 89%-a, de még ennél is többen, 95%-nyian válaszolták ezt a vállalati jogászok, 94%-nyian a gazdasági kérdésekkel munkájuk fő részeként foglalkozók és 93%-nyian azon jogászok közül, akik foglalkoztak már mélyebben a Versenytörvénnyel. A piac felosztását szintén átlagon felüli arányban tartják – helyesen – törvényellenesnek a vállalati jogászok (97%) és a Versenytörvénnyel korábban már foglalkozók (98%). Az összehangolt magatartást is ez utóbbi jogászcsoporthoz tekinti átlagon felüli arányban a Versenytörvénybe ütközőnek (85%). A jogászok fenti csoportjai tehát felülreprezentáltak az egyes versenyellenes magatartásokat helyesen ismerők körében. Nagyon fontos azonban, hogy a Versenytörvényt nem sértő monopóliumok kialakulását épp a gazdasági ügyekkel foglalkozásuk fő területeként foglalkozó és a Versenytörvényben korábban már elmélyedő jogászok tekintik átlagon felüli arányban törvényellenesnek (97% és 95%).

A Versenytörvény értelmezésében némi gondot okozhat, hogy a *gazdasági összefonódás* fogalma mögött különböző tartalmakra lehet gondolni. **A jogászok 39%-a tartja a Versenytörvény alapján helytelenül összefonódásnak a továbbértékesítési céllal történő vállalatfelvásárlást a vagyonkezelő részéről, a többség, 47% azonban jól tudja, hogy ez nem minősül összefonódásnak.** Tavaly valamivel többen, 46%-nyian rendelkeztek rossz ismeretekkel, és tartották ezt a piaci magatartást összefonódásnak. **Más vállalkozás feletti irányítás megszerzését a tulajdonjog megszerzése nélkül a jogászok kétharmada (67%) tekinti összefonódásnak, egyötödük (20%) szerint viszont ez nem összefonódás.** A tavalyi kutatáskor ez a válaszlehetőség másképp hangzott („Más vállalkozások ügyfeleinek a megszerzése összefonódásnak minősül-e?”), így itt nem lehetséges a két év eredményeinek összevetése. **A részvénytársaságok esetében tízből négy jogász (41%) említ összefonódást, mégpedig helyesen, ám ugyanennyien 43%-nyian nem gyanakodnak ebben az esetben.** Mindhárom kérdés esetében viszonylag sok a válaszolni nem tudó kérdezt: 13–17%-ot tesz ki ez a csoport. (11.a. és 11.b. ábra)

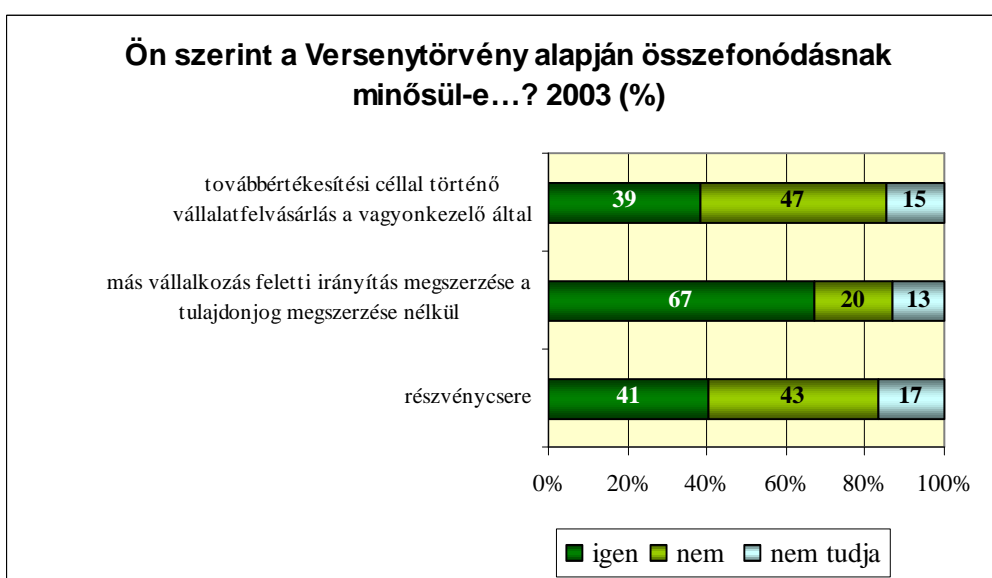
Más vállalkozás ügyfeleinek megszerzését az államigazgatásban dolgozó jogászok az átlagosnál nagyobb arányban (79%) tartják összefonódásnak. Ugyanez igaz a napi munkájuk során gazdasági kérdésekkel sosem foglalkozó jogászokra: ők is felülreprezentáltak (75%)

A részvénytársaságok esetében az ügyvédek az átlagosnál nagyobb arányban tartják összefonódásnak (54%). A bírók között a vélemény nélküliek tűnnek ki átlagosnál nagyobb jelenlétükkel

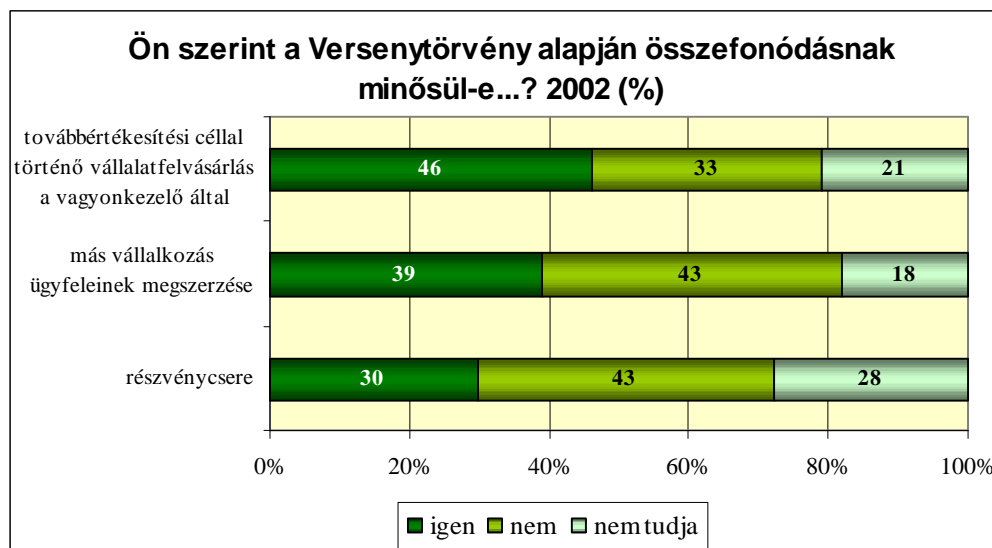
(25%). A Versenytörvényben és általában a gazdasági jogban jártasabb válaszadók inkább arra szavaznak, hogy a részvénytársaság nem jelent összefonódást (54% és 56%).

A vagyongazdálkodó általi vállalatfelvásárlás említett esetének értékelésében a budapesti munkahelyen dolgozó jogászok felülreprezentáltak az összefonódásként minősítők között (49%). A többi szempont szerint nincs különbség ennek az esetnek az összefonódás szempontjából való megítélésében a jogászok különböző csoportjai között.

11. a. ábra

11. b. ábra

A következőkben olyan területeket soroltunk fel, amelyek esetében felmerül a kérdés: ha e területeken probléma tapasztalható, azzal a Versenyhivatalhoz kell-e fordulni? Ez a kérdés több szempontból is megújult a tavalyi kutatáshoz képest. Egyfelől a kérdés szövege pontosabbá vált: tavaly azt kérdeztük, hogy *Jogászi munkája során a Versenyhivatalhoz fordulna-e, ha a következő területeken Ön vagy ügyfele problémát tapasztalna?* Idén azonban neutrálisabb, általánosíthatóbb kérdésfeltevést alkalmaztunk, amely így hangzott: *Ön szerint lehet-e a Versenyhivatalhoz fordulni, ha a következő területeken probléma tapasztalható?* Látható tehát, hogy a megfogalmazás változott ugyan, de ez nem érintette a kérdés értelmét, így a változás tudatában, de összehasonlítható maradt a két évi kutatás. Ugyanakkor bővült a felsorolt példák száma, így vannak olyanok, amelyek tavaly még nem szerepeltek, idén azonban igen: tisztességtelen lóversenyfogadás bennfentes információk alapján és közszolgáltató által be nem tartott hatósági árak. A két új válaszlehetőségben említett eset természetesen nem tartozik a Versenyhivatalra, célunk az volt velük, hogy a helytelen válaszlehetőségek számának növeljük, így nem lehet csupán a „motorikusan” mond igen válaszok hangoztatásával kompetenciát sugározni a kérdezetteknek. Még egy változás történt a tavalyihoz képest: akkor külön megemlíthette a jogász, ha az egyes esetekben nem kompetens, mert nem foglalkozik az adott területtel, ettől azonban (többek között a fals válaszok számának növelése miatt) idén eltekintettünk. A két kutatás adatai azonban a fenti korlátozások figyelembe vételével összehasonlíthatók.

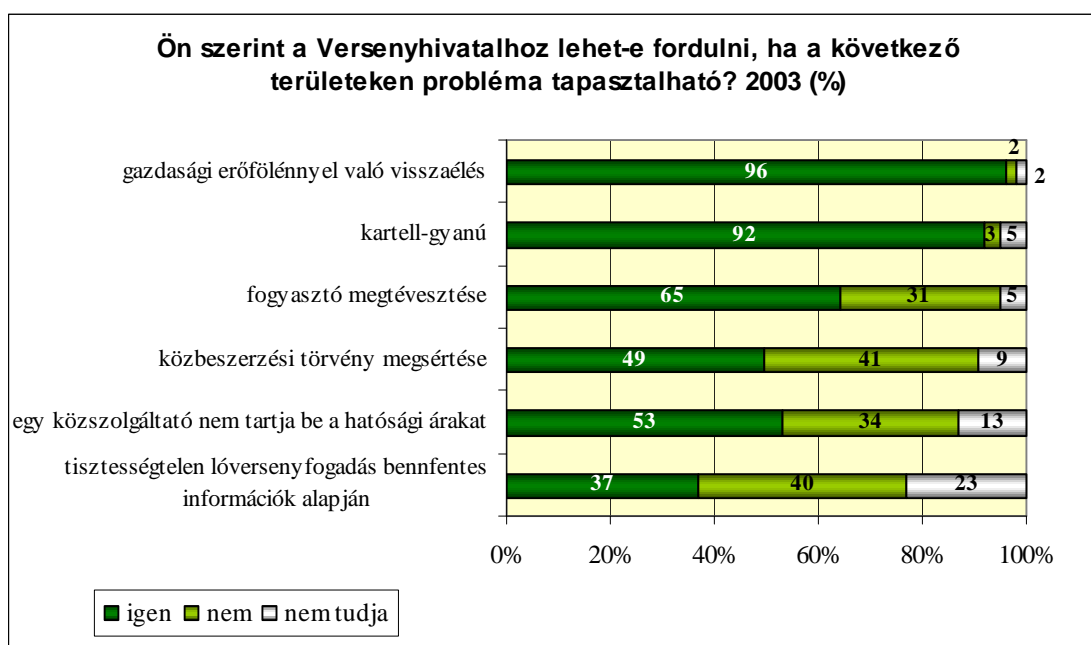
A gazdasági erőfölénnyel való visszaélésről szinte minden jogász tudja, hogy a Versenyhivatal kompetenciájába tartozó ügy: a kérdezettek 96%-a szerint lehet a hivatalhoz fordulni ilyen ügyet látva. **Kartell-gyanú esetén is majdnem minden kérdezett, a jogászok 92%-a keresné fel a GVH-t, fogyasztó megtévesztése esetén pedig kétharmaduk (65%). Mindez azt jelenti, hogy három jogászból legalább kettő tudná jól, hogy a fenti esetekben a Versenyhivatallal kellene kapcsolatba lépni.** (12. a. ábra)

A közbeszerzési törvény megsértése viszont nem a GVH ügye, mégis a jogászok fele (49%) szerint fel lehet ezzel keresni a hivatalt, ugyanakkor 41%-uk tudja, hogy ez nem tartozik a GVH-hoz. A jogászok azon fele (53%) is rossz ismeretek birtokában van, akik szerint a Versenyhivatalhoz lehet fordulni, amennyiben egy közszolgáltató nem tartja be a hatósági árakat. Csupán a kérdezettek harmada (34%) tudja jól, hogy ez nem tartozik a GVH tevékenységi körébe. Még egy fals válaszlehetőséget adtunk meg ebben a kérdéscsoportban: azt kérdeztük, hogy **bennfentes információk alapján tett tisztességtelen**

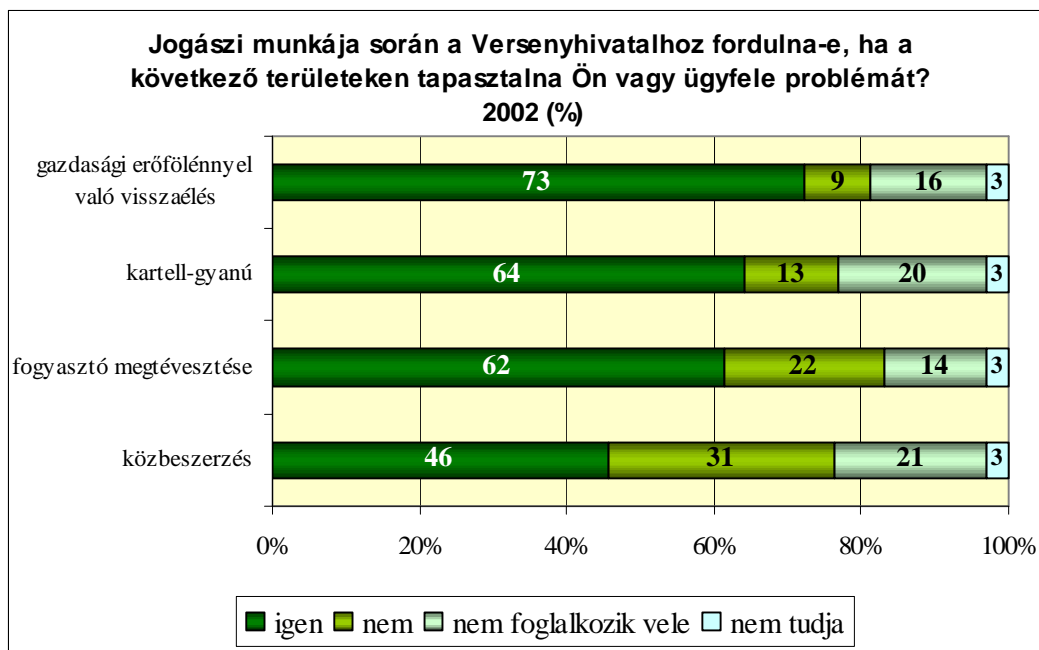
lóversenyfogadás észlelése esetén a GVH-hoz lehet-e fordulni. Bár ezt a példát egyértelműen „nonszensz”-nek szántuk, hiszen természetesen **egy ilyen ügyel nem lehet a Versenyhivatalhoz fordulni, mégis a jogászok több, mint egyharmada (37%) szerint fel lehet ilyenkor a GVH-t keresni, és csak minimálisan nagyobb azok csoportja (40%), aki szerint nem.** Igen jelentős még ebben a kérdés a bizonytalanok aránya (23%). (12. a ábra)

A két év kutatásának összehasonlítására ebben a kérdésben csak korlátozottan van lehetőségünk. Egyfelől a hatból csak négy válasz volt megadva mindkét évben, másfelől a kérdés szövege – ahogy erre már fent utaltunk – megváltozott, és bár tartalmilag hasonló jelentésű a két kérdés, de a szöveg változása önmagában is produkálhatta az eltéréseket a két év között. Mindezek ellenére azért érdemes megjegyezni, hogy gazdasági erőfölénnyel való visszaélés esetén idén a jogászok 96%-a, tavaly viszont csak 73%-a fordult volna a GVH-hoz. Kartell-gyanú esetén pedig még nagyobb a különbség: idén a jogászok 92%-a, tavaly 64%-a tekintette ezt a GVH hatáskörébe tartozó esetnek. A fogyasztó megtévesztését mindkét vizsgálatban a jogászok kétharmada tekintette versenyhivatali ügynek. A 2002-ben „közbeszerzéseként”, 2003-ban pedig a „közbeszerzési törvény megsértéseként” megnevezett esetet is ugyanannyian, a jogászok közel fele tekintette – helytelenül a GVH kompetenciájába tartozónak mindkét évben. (12. a. és 12. b. ábra)

12.a. ábra

12. b. ábra

A bírók általában a valamivel tájékozatlanabbak az összes jogászhoz képest, legalábbis alulreprezentáltak a helyes ismeretekkel rendelkezők között a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és a kartell-gyanú megítélésében (90%-uk és 86%-uk tartja ezeket a GVH-hoz tartozó ügynek) és felülreprezentáltak a rossz ismeretekkel rendelkezők között a lóversenyfogadás és a közbeszerzési törvény megsértésének besorolásában (56%-uk és 60%-uk válaszolt ezekre a kérdésekre igennel). A vállalati jogászok átlagon felüli arányban tájékozottak a fogyasztók megtévesztésének versenyjogi megítélésében, hiszen felülreprezentáltak (76%) azok között, akik helyesen tudják, hogy ilyen esetben a GVH-hoz lehet fordulni.

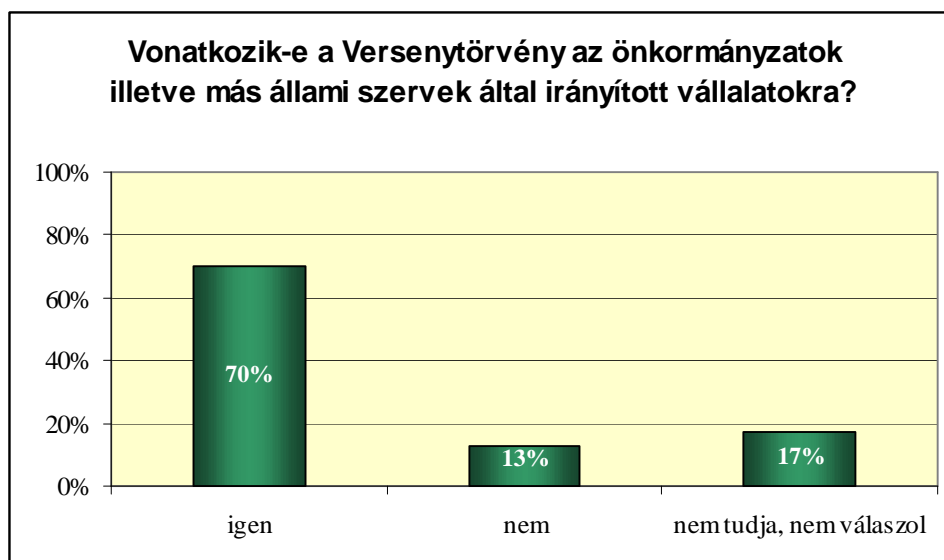
4.4. A Versenytörvény hatása az államra, az államigazgatásra

Az idei kutatásban új szempontként szerepel az állam, államigazgatás és a versenyjogi szabályozás kapcsolata. A témát két kérdéssel vizsgáltuk: az egyikben a Versenytörvénynek az önkormányzatok vagy más állami szervek által irányított vállalatokra való érvényességéről kérdeztünk, a másikban pedig arra voltunk kíváncsiak, hogy a jogászok tudják-e, hogy a Versenytörvény tartalmaz bizonyos, az államra vonatkozó előírásokat.

A jogászok több, mint kétharmada (70%) tudja jól, hogy a Versenytörvény az önkormányzatok és más állami szervek által irányított vállalatokra is vonatkozik. A válaszadók 13%-a szerint azonban a versenyjogi szabályozás nem terjed ki ezekre a gazdasági szereplőkre. A kérdezettek 6%-a nem tudott válaszolni a kérdésre. (13. ábra)

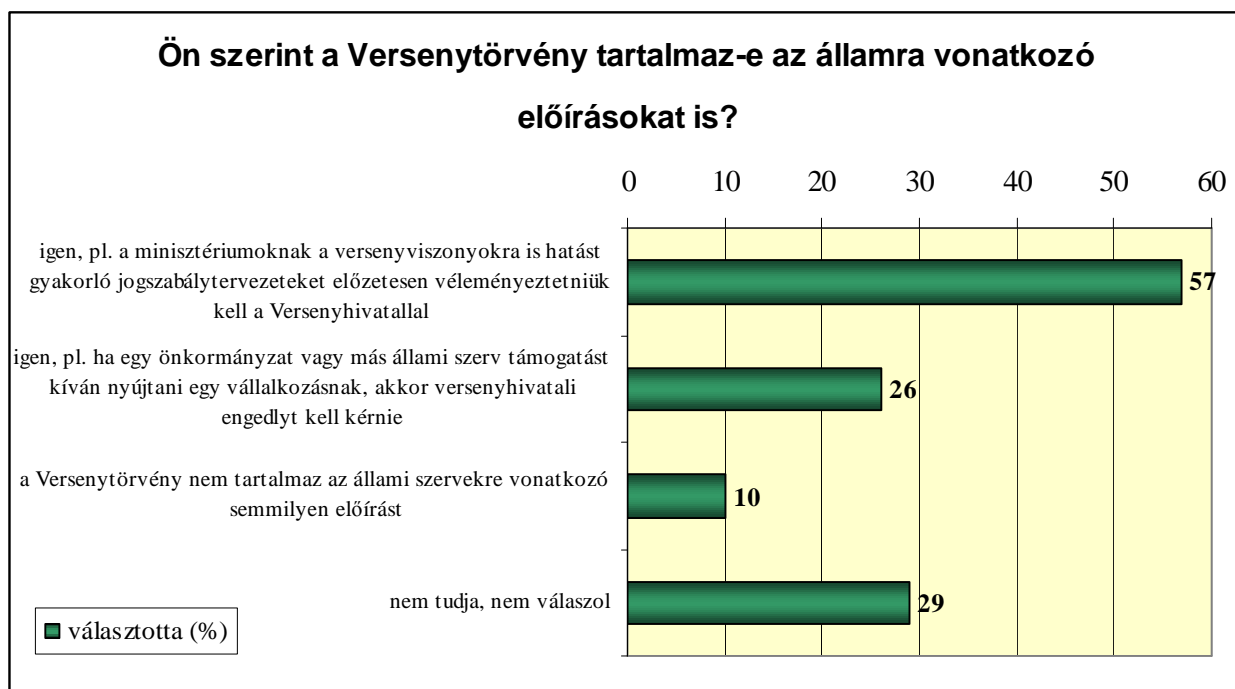
Az államigazgatásban dolgozó jogászok körében az átlagosnál magasabb, 81% azok aránya, akik jól tudják, hogy az állami szervek, önkormányzatok irányította vállalatokra is kiterjed a Versenytörvény. A többi jogászcsoporthoz (ügyvédek, bírók, vállalati jogászok) körében az átlagos aránynak megfelel a helyes ismeretekkel rendelkezők részesedése. Ugyanakkor nem tájékozottabbak az átlagosnál azok a jogászok, akik gazdasági ügyekkel foglalkoznak munkájuk fő területeként, akik munkájának része a versenyjoggal kapcsolatos ügyek, vagy akiknek már volt valamilyen tapasztalata, ügye a Versenytörvénnyel.

13. ábra

Az, hogy a Versenytörvény tartalmaz-e az államra vonatkozó előírásokat, és ha igen, milyen jellegűt, az az előzőnél kevésbé elterjedt ismeret. **A jogászok több, mint fele (57%) jól tudja, hogy a Versenytörvény tartalmaz az államra vonatkozó előírásokat, például a minisztériumoknak a versenyviszonyokra is hatást gyakorló jogszabálytervezeteket előzetesen egyeztetniük kell a Versenyhivatallal. A jogászok negyede (26%) szerint – helytelenül – viszont a Versenytörvény olyan, az államra is vonatkozó előírásokat tartalmaz, mint például ha egy önkormányzat vagy más állami szerv állami támogatást kíván nyújtani egy vállalkozásnak, akkor a Versenyhivatallal kell egyeztetnie. Szintén rossz ismeretekkel rendelkezik a jogászoknak azon egytizede (10%), amely szerint a Versenytörvény nem tartalmaz az államra vonatkozó előírást. (14. ábra)**

14. ábra

Az államigazgatásban dolgozó jogászok ismét felülreprezentáltak a helyes ismeretekkel rendelkezők között, mivel az átlagos 57%-kal szemben köztük 70% azok aránya, ki tudják, hogy a Versenytörvény tartalmaz az államra vonatkozó előírásokat is, pl. a minisztériumoknak a fent bemutatott esetben kell egyeztetniük a Versenyhivatallal. Azok a jogászok, akik foglalkoztak már valaha mélyebben a Versenytörvénnyel, szintén valamivel tájékozottabbak az átlagosnál, hiszen kétharmaduk (65%) rendelkezik a kérdésben helyes ismeretekkel, ugyanakkor ők abban a csoportban is felülreprezentáltak (36%), amelynek tagjai szerint – helytelenül gondolva – a Versenytörvény akkor (is) hatással van az államra,

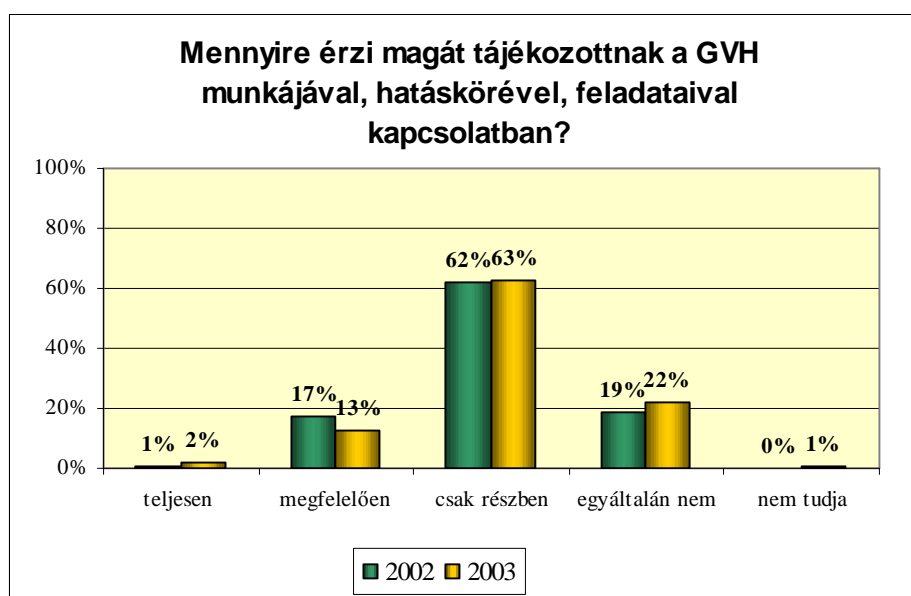
ha az támogatást akar nyújtani egy vállalkozásnak, mivel ekkor versenyhivatali engedélyt kellene kérnie a támogatást nyújtó állami szervnek, önkormányzatnak. Érdekes, hogy azok a jogászok, akiknek nem fő területük a gazdaság, de szoktak vele foglalkozni, átlagon felüli arányban rendelkeznek helyes ismeretekkel: körükben is kétharmados (65%) a jól tájékozott jogászok aránya.

5. A Gazdasági Versenyhivatallal kapcsolatos ismeretek és a hivatal megítélése a jogászok körében

5.1. A Versenyhivatal tevékenységével kapcsolatos ismeretek

A megkérdezett jogászok összességében nem érzik magukat hiánytalanul tájékozottnak a Gazdasági Versenyhivatal munkájával, hatáskörével, feladataival kapcsolatban. Teljes mértékben kompetensnek csak 2%-nyian érzik magukat, megfelelőnek tartják tájékozottságukat 13%-nyian, a többség pedig ennél hiányosabb ismeretekről számolt be. A jogászok kétharmada (63%) ugyanis csak részben, ötödük-negyedük (22%) pedig egyáltalán nem ismeri a GVH tevékenységét. A GVH-ról való ismeretek szubjektív megítélésében nem történt lényeges változás tavalyhoz képest a jogászok körében. (15. ábra)

15. ábra

A bírók között a mintaátlag közel kétszeresét éri el azok aránya (42%), akik saját megítélésük szerint egyáltalán nem ismerik a GVH munkáját. Aki már tanulmányozta mélyebben a Verseny törvényt, azok a GVH tevékenységével kapcsolatban nagyobb arányban tartják magukat teljes mértékben (6%) és megfelelően tájékozottnak (23%). Akiknek volt már a Verseny törvénnyel kapcsolatos ügyük, azok szintén felülreprezentáltak ezekben a csoportokban: teljes mértékben tájékozottnak érzi magát 5%-uk, megfelelően tájékozottnak 21%-uk. Aki jogász munkájukban foglalkoznak versenyjoggal (is), azok között 8% a magát

teljesen tájékozottnak, és 31% a megfelelően tájékozottnak tartók aránya. A munkájuk fő területeként gazdasági joggal foglalkozókra is az előbbi állítás és az előbbi arányok igazak. Azon jogászok, akiknek nem fő területe a gazdaság, de szokott vele foglalkozni, azok között a csak részben tájékozottak vannak átlagon felüli arányban (70%).

Azt, hogy a Versenytörvénybe ütköző magatartások kinek a kompetenciájába tartoznak, másképp vizsgáltuk az idei kutatás során, mint a tavalyiban. 2002-ben, az első adatfelvétel idején kérdésünk ebben a témában általános jellegű volt: azt kérdeztük, hogy csak a GVH járhat-e el a versenybe ütköző magatartások esetén. Ez azonban így túl általános megfogalmazás, amelyre nehéz válaszolni a jogászoknak (hiszen át kell gondolniuk minden olyan esetet, ami szerintük versenyellenes magatartás) és nehéz a válaszaikat értékelni, összesíteni is (hiszen nem lehetünk biztosak abban, hogy minden válaszadó jogász ugyanazokat a magatartásokat tekintette versenyellenesnek, és egyben minden ilyen versenybe ütköző tevékenységet számba vett, amikor válaszolt). Ennek az értelmezési problémának a kiküszöbölése érdekében megváltoztattuk a kérdést: felsoroltunk három gazdasági magatartást, jelenséget, és azt kérdeztük, hogy ezek a versenyellenes magatartások kinek a kompetenciájába tartoznak, a Versenyhivataléba vagy más szervhez? Ebben az esetben tehát nem lehetséges a két év eredményeinek összehasonlítása, hiszen teljesen megváltozott a kérdés és a válaszlehetőségek.

Tízből kilenc jogász (90%) jól tudja, hogy erőfölénnyel való visszaélés esetén a GVH-hoz kell fordulni. Tízből négyen azzal is tisztában vannak, hogy a fogyasztók megtevesztése mint versenyellenes magatartás is a Versenyhivatal kompetenciájába tartozik, felük (56%) azonban rosszul tudja, hogy ez az ügy más szervekhez tartozna. Ugyanennyien, tízből négyen gondolják azt is, de helytelenül, hogy a vállalkozások közötti verseny során történő hitelrontás esetén is a GVH-hoz kellene fordulni, a jogászok több, mint fele (52%) azonban jól tudja, hogy ez más szervhez tartozik. (16. ábra)

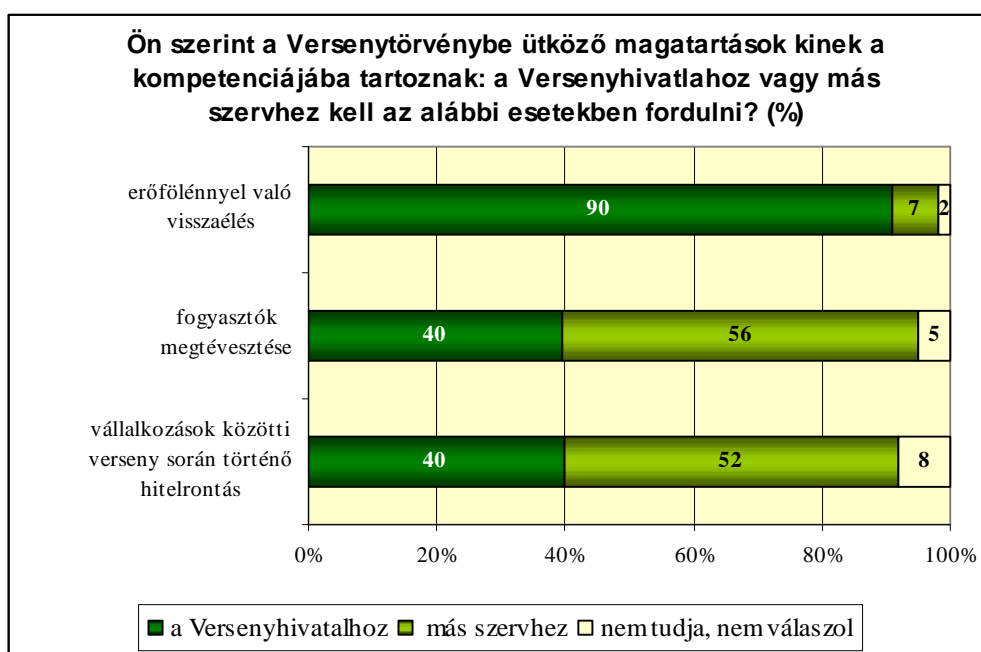
A mintába került ügyvédek közül két kivétellel, a vállalati jogászok közül pedig négy fő kivétellel minden megkérdezett tudja (98-99%), hogy erőfölénnyel való visszaélés a Versenyhivatal kompetenciájába tartozik. A bírók 20%-a viszont más szervhez fordulna ebben az ügyben, így az átlagnál (7%) jóval nagyobb arányban vannak közöttük az így

válaszoló jogászok. A fő területként gazdasági joggal foglalkozók 95%-a is jól tájékozott, azaz az átlagosnál magasabb arányban találunk ebben a csoportban is kompetens jogászokat.

A fogyasztók megtévesztésének esetében az államigazgatásban dolgozó jogászok kétharmada (66%) tenné rosszul, hogy nem a GVH-hoz, hanem más szervhez fordulna.

Az ügyvédek és a Versenytörvénnyel korábban már mélyebben foglalkozók között az átlagosnál többen (62-62%) tennék helyesen azt, hogy vállalkozások közti verseny során történő hitelrontás esetén nem a GVH-hoz, hanem más szervhez fordulnának. Ugyanígy felülreprezentáltak ebben a kompetens csoportban azok is (61%), akiknek már volt a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügyük.

16. ábra

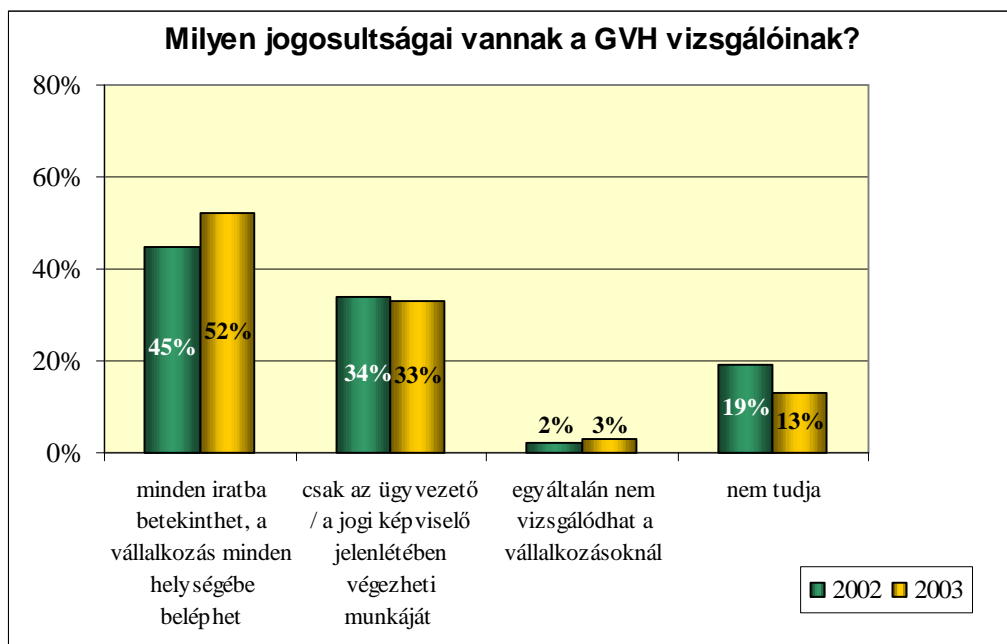

A GVH vizsgálóinak jogköréről alkotott vélemények alapvetően két táborra osztják a jogászokat: felük (52%) jól tudja, hogy a vizsgálók minden iratba betekinhetnek, a vállalkozás minden helységébe beléphetnek, harmaduk (33%) azonban rosszul értesült erről a jogkörről, mivel szerintük csak az ügyvezető, illetve a jogi képviselő engedélyével végezheti munkáját. Csak 3%-nyian gondolják úgy, hogy egyáltalán nem vizsgálódhat a GVH hivatalnok. A kérdezettek 13%-a viszont nem tudott válaszolni erre a kérdésre. A tavalyi kutatásban hasonló eredményeket kaptunk, bár éppen a helyes ismeretekkel

rendelkezők aránya nőtt 7 százalékponttal, míg a vélemény nélkülieké csökkent 6 százalékponttal. (17. ábra)

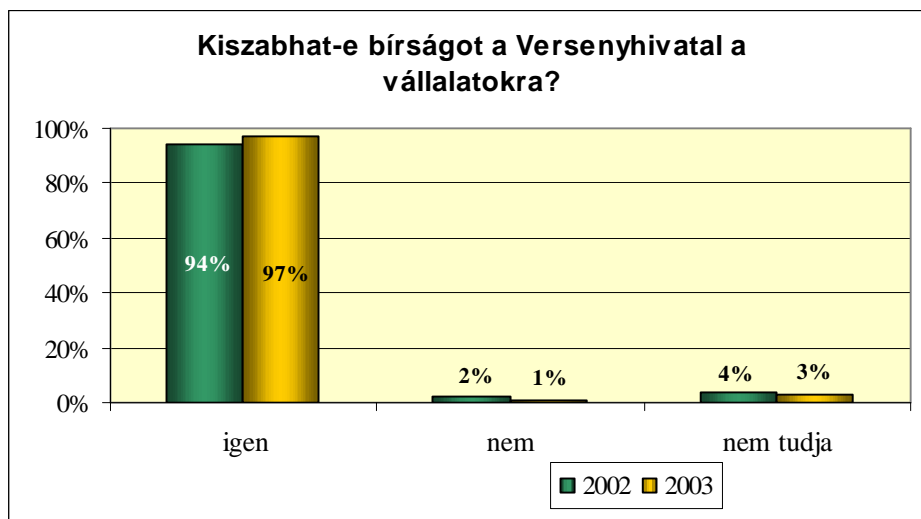
A vállalati jogászok átlagon felüli arányban jól tájékozottak a kérdésben: 61%-uk jól tudja, hogy a GVH vizsgálói minden iratba betekinhetnek. Akiknek volt már a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye, illetve akik munkájuk fő területeként foglalkoznak gazdasági ügyekkel, azok is felülreprezentáltak a helyes ismeretekkel rendelkezők között (59 és 61%).

17. ábra

A jogászok között gyakorlatilag teljes az egyetértés abban, hogy a Versenyhivatalnak jogában áll bírságot kiszabni a vállalkozásokra, amennyiben a versenybe ütköző magatartása kiderül: a kérdezettek 97%-a rendelkezik helyes ismeretekkel ebben a kérdésben. Csak néhányan gondolják ennek ellentétét, és szintén elenyésző azok aránya is, akik nem tudták ezt a kérdést eldönteni. Tavaly szintén a kompetensek voltak nagy többségben. (18. ábra)

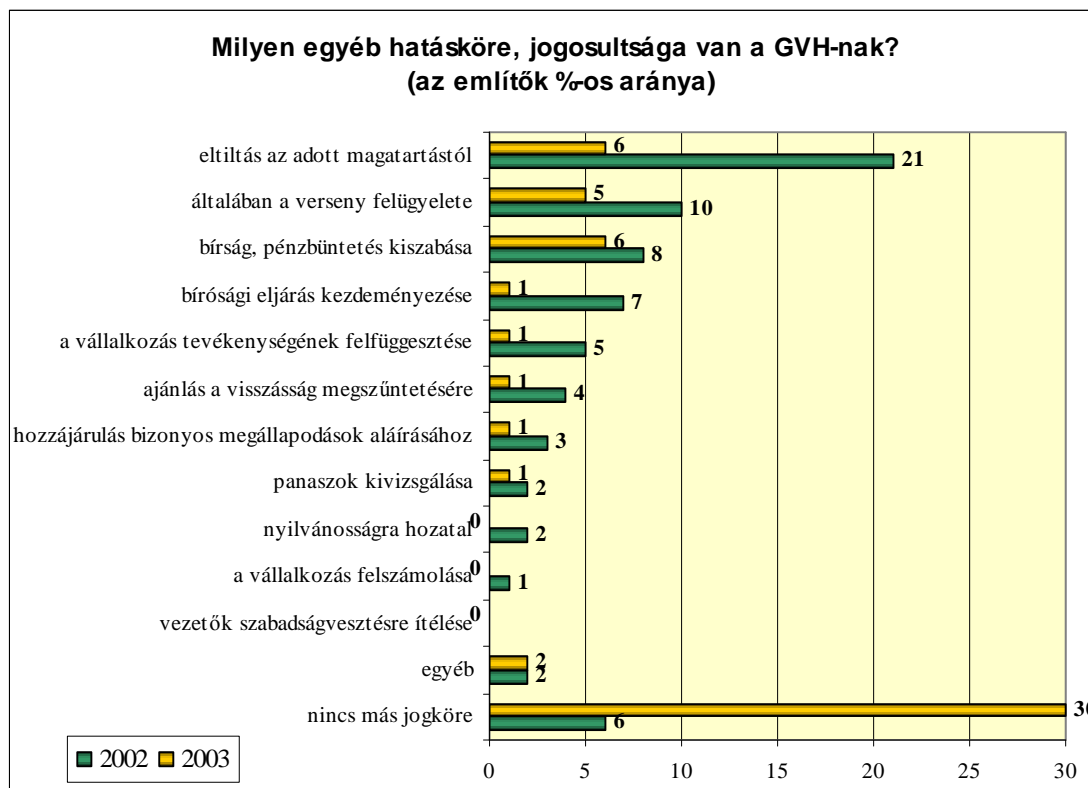
18. ábra

A Versenyhivatal egyéb hatásköreinek, jogosultságainak a jogásztársadalmon belüli ismeretét ún. nyitott kérdés segítségével igyekeztünk felmérni. Ez azt jelenti, hogy a megkérdezettek spontán válaszait rögzítettük, nem pedig előre felkínált válaszlehetőségek közül választhattak. Kérdésünk arra irányult, hogy az eddig vizsgáltakon kívül vagy akár azokat is említve, milyen (egyéb) hatásköre van a Versenyhivatalnak. **A jogászok negyede (24%) említett valamilyen jogkört, tevékenységet.** A válaszadók közel harmada szerint az eddigieken kívül nincs más jogköre a GVH-nak, míg a mintába került jogászok közel fele (45%) nem tudott válaszolni a kérdésre.

A jogászok 6%-a említette spontán azt, hogy a Versenyhivatal egyéb jogkörébe tartozik az, hogy eltilthatja a vállalkozást attól a magatartástól, amelynek végzése során megsértette a Verseny törvényt. Ugyanennyien (6%) említették a pénzbüntetés, bírság kiszabásának jogát is. Minden huszadik jogász (5%) általában a verseny felügyeletét jelölte meg a GVH hatásköreiként. A nyilvánosságra hozatal lehetőségét 2% nevezte meg, az ennél kevesebbek által említett területek listája és az említők aránya pedig a 19. ábrában olvasható. Az ábrából az is látszik, hogy a tavalyi évhez képest a jogászok jóval alacsonyabb arányban említették az egyes hatásköröket, ugyanakkor nagyon megnőtt azok aránya, akik szerint az eddigieken kívül nincs más hatásköre a GVH-nak.

19. ábra

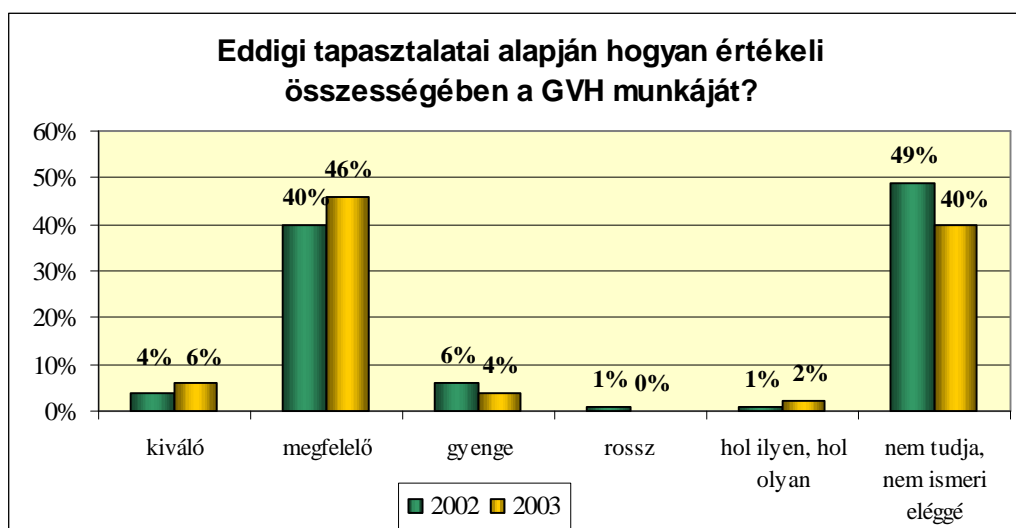

A jogászok összességében megfelelőnek látják a Gazdasági Versenyhivatal munkáját. A személyes tapasztalatok alapján megfogalmazott értékelések között a *megfelelő* jelző volt a leggyakoribb, közel minden második jogász (46%) minősíti így a hivatal munkáját. A többi értékelő jelzöt csak kevesen választották: kiválónak 6%, gyengének 4%, rossznak pedig senki sem minősítette a Versenyhivatalban folyó munkát. Változónak minősíti a GVH munkáját további 2%. A második legnagyobb csoportot viszont az értékelésre nem vállalkozók alkotják (40%). Ez utóbbi csoport aránya ugyan 9 százalékponttal alacsonyabb, mint a tavalyi kutatásban, de még így is igen magas az inkompetensek vagy egyéb okból nem válaszolók aránya. Megnőtt ugyanakkor kis mértékben a GVH tevékenységét összességben megfelelőnek tartók aránya. (20. ábra)

A vállalati jogászok és az ügyvédek az átlagnál nagyobb arányban (58% és 57%) adtak *megfelelő* minősítést, és az átlagnál kevesebben (30% és 24%) hátrították el közülük a válaszadást azzal, hogy nem ismerik eléggé a GVH munkáját ahhoz, hogy meg tudják ítélni. Ezt az álláspontot a bírók képviselik a leginkább, köztük a legmagasabb ugyanis a válaszadást bojkottálók aránya (66%). A Versenytörvény és a gazdasági jog terén kompetens jogászok az átlagnál magasabb arányban értékelik megfelelőnek a GVH-ban folyó munkát,

a törvényt mélyebben nem ismerők között pedig többen vannak a hivatalt értékelni nem tudók vagy nem akarók. Erre példa, hogy a Versenytörvénnyel korábban már mélyebben foglalkozó jogászok 12%-a minősítette kiválónak, és 64%-a megfelelőnek a Versenyhivatal munkáját, akik viszont még nem foglalkoztak a Versenytörvénnyel, azoknak a fele (51%) tért ki a válaszadás elől ismerethiányra hivatkozva. Ugyanilyen vagy nagyon hasonló arányokat találunk a többi vonatkozó háttérváltozó, azaz a jogászai munka során gazdasággal való foglalkozás, a Versenytörvénnyel való korábbi kapcsolat és a munka során versenyjoggal való foglalkozás esetében is.

20. ábra

5.2. A Gazdasági Versenyhivatal és az Európai Unió

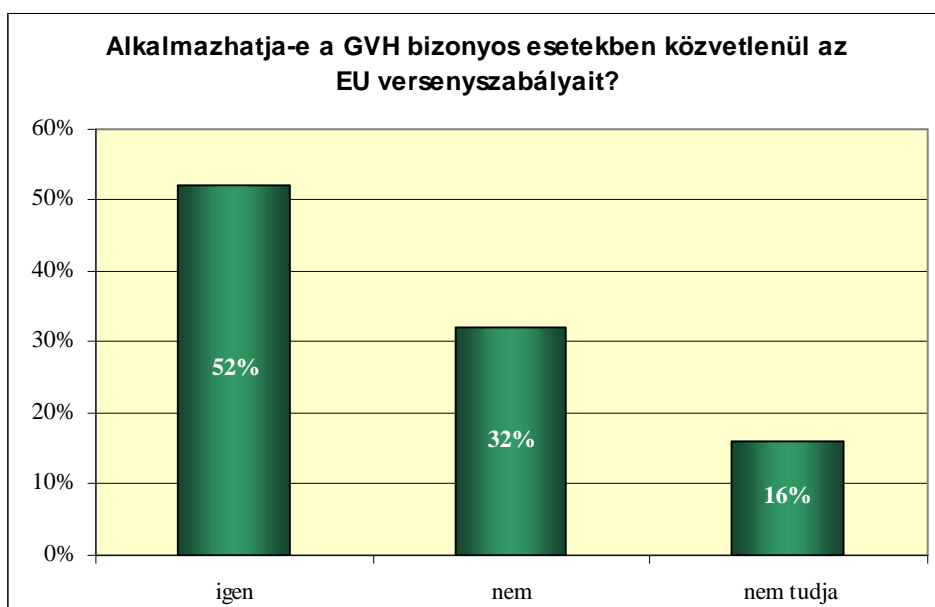
A kutatás végén a magyar versenyszabályozás uniós jövőjével kapcsolatos ismeretekről tettünk fel kérdéseket. A jövő előtt azonban egy pillanatra még a jelent villantottuk fel, azt kérdeztük ugyanis, hogy a kérdezett jogász szerint GVH alkalmazhatja-e jelenleg az Európai Unió versenyszabályait. Ezt a kérdést a tavalyi kutatásban általánosabban tettük fel, vagyis azt kérdeztük, hogy a GVH alkalmazhatja-e az EU versenyszabályait minden esetben, bizonyos esetekben vagy nem alkalmazhatja. Az idei kutatásban azonban úgy kérdeztük meg ezt, hogy a GVH alkalmazhatja-e *bizonyos esetekben közvetlenül* az EU versenyszabályozását. Ekkor már csak az *igen* és a *nem* válaszlehetőségeket engedték meg. Ettől az eltéréstől eltekintve a két kutatás adatai korlátozottan, de összehasonlíthatók.

A jogászok többsége (52%) helytelenül úgy gondolja, hogy a Gazdasági Versenyhivatal alkalmazhatja az uniós versenyszabályozást. A jogászok harmada (32%) tudja jól azt, hogy a GVH nem alkalmazhatja közvetlenül bizonyos esetekben az Európai Unió versenyszabályait. Minden hatodik kérdezett (16%) nem tudott válaszolni a kérdésre. (21. ábra)

A 2002-es kutatásban is szinte ugyanilyen ismeretekkel találkoztunk, bár akkor a kérdés kissé cizelláltabban volt feltéve. Összességében 50%-nyian tudták úgy, hogy a GVH alkalmazhatja az EU-s versenyjogot: 12% szerint minden esetben, 38% szerint viszont csak meghatározott esetekben. A jogászoknak tavaly is az egyharmada, 34%-a tudta jól, hogy egyáltalán nem járhat el a magyar hatóság az uniós szabályozás szerint. Ahogy 2003-ban, úgy 2002-ben is 16%-nyian voltak a vélemény nélküliek. Ebben a kérdésben tehát – a kérdésfeltevés módjának megváltozása ellenére – nem történt változás az ismeretek terén.

Az államigazgatásban dolgozó jogászok és a bírók még az összes jogászhoz képest is nagyobb arányban tudják rosszul az EU-s versenyjog hazai alkalmazhatóságát: előbbieik 62%-a, utóbbiak 65%-a szerint bizonyos esetekben közvetlenül is alkalmazható már ma is az EU versenyszabályozása. Ezzel szemben a vállalati jogászok alulreprezentáltak a rossz ismerettel rendelkezők, azaz az *igen* választ adók között (39%) és felülreprezentáltak a jó ismerettel rendelkezők, vagyis a *nem* választ adók körében (40%).

21. ábra

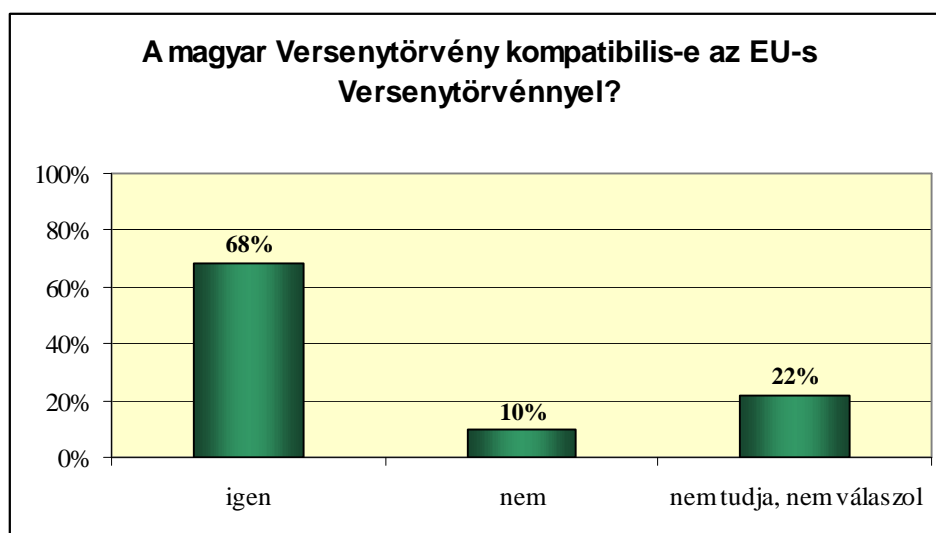

Az ebben a kérdésben kapott válaszokat, azaz **a jogászoknak az EU-s versenyszabályozás jelenlegi magyarországi alkalmazhatóságáról való ismereteiről kapott képet tovább árnyalhatja az, hogy tudják-e: a magyar versenytörvény kompatibilis-e az Európai Unió versenyszabályokkal.** Ez a kérdés tavaly még nem szerepelt a kérdőívben, így most nincs lehetőség összehasonlításra.

A jogászok kétharmada (68%) helyesen tudja, hogy a magyar versenytörvény kompatibilis az EU-s versenyszabályokkal, egytizedük (10%) azonban rossz ismeretekkel rendelkezik, mert szerintük nincs kompatibilitás a két versenyszabályozás között. A jogászok több, mint ötöde (22%) nem tudott vagy valamilyen más okból nem akart válaszolni a kérdésre. (22. ábra)

A Versenytörvénnyel már valaha mélyebben foglalkozók és a gazdasági ügyekkel munkájuk fő területeként foglalkozó jogászok tájékozottabbak az átlagosnál, körükben ugyanis 79-79% azok aránya körükben, akik jól tudják: az EU-s és a magyar versenyszabályozás kompatibilis egymással. A 40 év alatti jogászok körében is felülreprezentáltak a jól tájékozottak (78%).

22. ábra

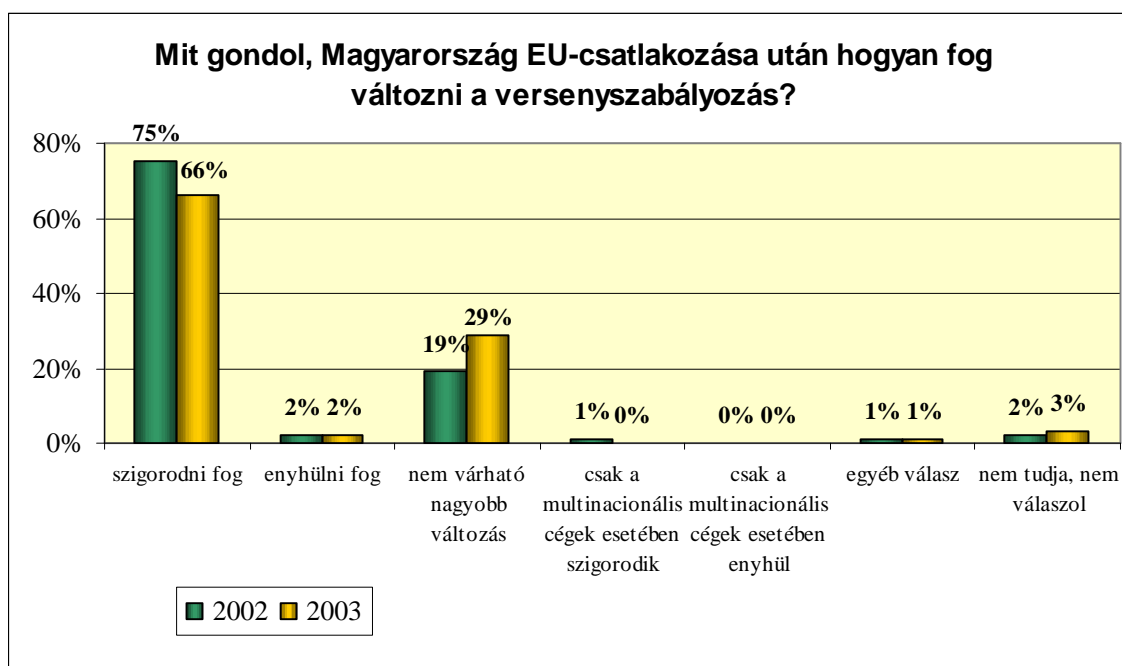

A versenyszabályozás változás terén viszonylag egyértelmű a jogászok várakozása: kétharmaduk (66%) számít szigorításra (tavaly még háromnegyedük, 75%-uk vélekedett így). A jogászok közel harmada véli úgy, hogy az EU-tagság nem okoz számottevő változást a versenyszabályozásban, ez a csoport az előző évben kisebb, mintegy egyötödnyi volt. 2%

szerint enyhülni fognak az előírások, ugyanakkor egyetlen jogász sem hiszi, hogy csak a multinacionális cégek esetében változnak (akár szigorodnak, akár enyhülnek) majd a versenyjogi szabályok. (23. ábra)

Minden jogászcsoporthban (ügyvédek, bírók, államigazgatásban dolgozók és vállalati jogászok) azonos az egyes vélemények súlya, egyik csoport sem emelhető ki az alapján, hogy egyik vagy másik véleményt tagjai átlagon felüli vagy aluli mértékben osztanának. Akiknek viszont volt már a Versenytörvénnyel kapcsolatos ügye vagy belemélyedt már a törvénybe, azok felülreprezentáltak a változást nem várók között (39-40%).

23. ábra

Végül azt kérdeztük, hogy **a kért jogászok szerint az Európai Unióhoz való csatlakozás után joga lesz-e az Európai Bizottságnak is eljárni bizonyos magyar ügyekben, a magyar vállalkozásokkal kapcsolatban.** A kértettek közel négyötöde (78%) tudja helyesen, hogy az Európai Bizottságnak is lesz ilyen joga eljárni bizonyos magyar ügyekben, a magyar vállalkozásokkal kapcsolatban. A jogászok 8%-a szerint erre nem lesz jogosultsága a Bizottságnak, 14%-nyian pedig nem vállalkoztak ennek megválaszolására. A tavalyi eredmények is hasonló mintázatot mutatnak: a helyes ismeretekkel rendelkezők ekkor még az ideinél is nagyobb fölényben voltak a téves ismereteket hangoztató jogászokkal szemben. (24. ábra)

24. ábra

